

OUP—881—5-8-74—15,000.

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No. T81 Accession No. T731
Author B1313 బద్ధి భూపాలుడు
Title బద్ధి నాయులు . 1917

This book should be returned on or before the date last marked below.

అవిఘ్నమస్తు.

శుభమస్తు.

బ ద్ది నీ తు లు.

రాజనీతిప్రకరణము.

శ్రీరామారమణీయు ను

మారామారమణు వాగ్రమాహృదయేశుఁ

గోరి మురారిఁ బురారి న

ఘారి హృషీకేశు నీశు నజుఁ గొల్తు మడిఁ.

1

క. రాజవరమకుటమణిగణ

పూజితపదయుగుఁడ హేమభూభృద్ధైర్య

భ్రాజితుఁడ బద్ధనాఖ్యుఁడ

రాజోచితనీతు లొప్ప రచియింతుఁ దగఁ.

2

చ. సయమునఁ గాని భూమిప్రజ నమ్మదు, నమ్మినఁ గాని యర్థసం

చయమును దంత్రవృద్ధియును సాగదు, సాగినఁగాని శత్రులఁ

బయికొని యోర్వరాదు, రిపుపక్షమణంగినఁ గాని భూమియొ

క్షయముగ నేలరా దనిరి కార్యచతుర్ముఖ బద్ధిభూపతి! 3

క. న్యాయము ప్రజ పెక్కువకు సు
 పాయము, ప్రజకల్మసిరి కుపాయం బగుట
 న్యాయమే భూదారము నర
 నాయకులకు నంజు కీర్తినారాయణుడా!

క. మేదిని కనురాగము సం
 పాదించి కృతార్థుడైనవతికిని విషయా
 స్వాదన భూషణ మగునవ
 వాదము శరపతి కుదారవై రోచనుడా!

క. పత్ని ధరిత్రీయ పురుషులె
 రత్నము లెపుడును; బురంధ్రీరత్నములు శిరో
 రత్నము లనసేవతులకు
 బత్నులె? రత్నములె? పరగ బద్ధనరేంద్రా!

క. ప్రజఁ దల్లి వెంచువిధమునఁ
 బ్రజలం బతి వెంచు నదియె, పదపడి తల్లికా
 బ్రజప్రోపు సందియము, పతి
 ప్రజప్రో పది నిక్కువంబు బద్ధినరేంద్రా.

క. సమ్మి ప్రజ మూగు బొంకమి
 సమ్మికకును సాక్షి గాంగ నరపతి దనవా
 కిమ్మెయి నడపుచు లోకము
 సమ్మింపగవలయుఁ గీర్తినారాయణుడా!

చ. గనులు కృషిప్రపంచ మరికప్పము సుంకము గోకులంబు నం
దనవనముఁ జలస్థలపథిస్థవణిక్కియ దుర్గరక్షణం
బనఁగలఁనున్న మార్గముల నర్థము రోయక కేవలంబ కా
పున పొలియించు రాజసిరిపొందునె? రాజమనోజభూభూజా!రి

క. జనపతి తనప్రజభారము

తనముఖమున నడపికొనక తక్కినఁ బాలియం

దిని చెరుతు రతనియిల్లును

జనువారును బ్రజ నరేంద్రచతురాననుఁడా.

10

క. అనుజులు తనుజులు గురుజను

లనుఁగులు బంధులు ప్రధాను లని సిరిపాత్రిఁ

జనుఁగాని యాజ్ఞపాత్రిఁ

జన దధిపతికి వివేకచతురాననుఁడా!

11

క. సకలవ్యసనికిఁ జుట్టము

నకు మంత్రీకి నిష్ఠభృత్యునకు నజ్ఞకు నో

జ్ఞకు బోటుకానికథా

దికమిచ్చుట చనదు నయగతి బద్ధిన్వహ!

12

క. సాధింపఁ గడిది శత్రుల

సాధించినఁ బతికి వృథ, నిజక్షితి జనులఁ

బాధించుకంటకులఁ బరి

శోధింపనినాఁడు నన్నచోడనరేంద్రా!

13

- క. క్షితిజనులకుఁ బరిజనులకు
 సతతముఁ బ్రగ్గడను జూపు చనదు ధరితీ
 పతి ప్రగ్గడయై ప్రగ్గడఁ
 బ్రతిహస్తునిఁ జేయవలయు బద్ధినరేంద్రా. 14
- క. ఆతిమహిమోన్నతియును సం
 పతియును సత్యర్థమార్గభారనిమగ్న
 స్థితియును దంత్రము మంత్రికిఁ
 బతి యిచ్చుట నీతి గాదు బద్ధినరేంద్రా. 15
- క. మానుగ భూపతి యుపశమ
 హీనుఁ జెలిం జేసి మంత్ర మెఱిగించుట య
 జ్ఞానము పతి పతితునకును
 జ్ఞానన మిచ్చినవిధంబు బద్ధినరేంద్రా 16
- క. వక్రుని బతి యన్యోపా
 యక్రియలను జక్కఁజేయునది దానను ని
 ర్వక్రంబు కాని తుద దహ
 నక్రియ తథ్యంబు కీర్తినారాయణుడా. 17
- క. క్రూరుఁ బ్రజ విడుచు, నోడఁగ
 నేరమ పామ్యునకుఁ గాన నృపతి ప్రజను సా
 ధారణరూపంబున నను
 భారకుడై మెలఁపవలయు బద్ధినరేంద్రా. 18

రాజనీతిప్రకరణము.

- క. పరశక్తియు నిజశక్తియుఁ
బరికింపక తొడరుటెల్లభంగమునకుఁ బ
ట్టారులం దన్ను నెఱుంగుట
పరమజ్ఞానంబు పతికి బద్దినరేంద్రా). 1
- క.*బలవర్గము సామంతుల
బలమున కగ్గలము గన నృపాలున కొప్పు
బలిమి, పెరనృపతి కాజ్ఞా
బలసంపద యెంతదన్వ బద్దినరేంద్రా). 2
- క. స్ఫురితరుచిరత్నచామీ
కరవీజనధారణములు(1)గా వొప్పునకుం
బరివారముమెయిలక్ష్మియ
నరవతులకుఁ దొడవు కీర్తినారాయణుఁడా. 2
- క. స్వాయత్తుఁ డుత్తముండు ప
రాయత్తుం డైనభూతలాధీశునకు
స్వాయత్తుకన్న మేలుభ
యాయత్తుం డందు) దశదిశాభరణాంకా. 2
- క. పరికింపనీతిమూర్గము,
నరవతులకు నెల్ల బహుజనద్యేవముగా
దొరకొనియెడిలాభంబులు
పరిహరణీయంబు లందు) బద్దినరేంద్రా).

బద్ధిసేతులు.

- . ఇది నేశం బిది కాలం
బిది యాయం బిది వ్యయంబు నిది సంపదనా
కిది శక్తి యనువిచారము
వతలమి మతి పతి కుదారవైరోచనుడా. 24
- . పదను దొరకొనుడుఁ జెచ్చెర
వదలక వెదవెట్లు హలికవర్గముకరణిం
బదను దొరకొనుడుఁ జెచ్చెర
వదలక కార్యంబుఁ దీర్పవలయుఁ బరికి. 25
- . భూపగుణ మల్గి చెరుపఁగ
నోపుట, కరుణించి మనుషనోపుట, జడుఁడై
కోవప్రసాదగుణములు
చూపనిపతి పతియె? నన్నెచోడనరేంద్రా. 26
- . కోవప్రసాదములలోఁ
గోవము చూపుచుఁ బ్రసాదగుణ మేయెడలక
జూపనిసృపతిం గొలిచిన
పాపమునకు మేర యెద్ది? బద్ధినరేంద్రా! 27
- . తాను దయఁ బెద్దమనిచిన
మానిసిఁ బతి తగినయెడల మన్నింపమి య
జ్ఞానము తనమనువు గజ
స్నానం బగుమీఁదఁ గీర్తినారాయణుఁడా. 28

రాజనీతిప్రకరణము.

చ. సవసినవారి, బ్రస్తవమునన్ మృతిఁ బొందినవారివారి, నా
హవముఖివీరులం, బనులయందు బ్రగల్గుల, వేరులేనిబాం
ధవుల, వివేకులం బుధులఁ, దప్పనికాపుల భక్తియుక్తులన్
ధ్రువముగఁ బ్రోవలేని సృపతుల్ కుపతుల్ పరవక్ష్యభైరవా

క.*తనకైక్కడనుండియు ద

క్కనిభృత్యుల మనిషి చెరువఁగావలదు ప్రియో

జనమునకుఁ దగినమేలి

చ్చునది సరేశ్వరుఁడు సన్నెచోడనరేంద్రా.

3

క. మనుషఁ గొఱయేని జీతము

తనియఁగ నిచ్చునది యెంతదయ గలిగియు నే

రనివాని నెఱతనమునకుఁ

జొనువుట దుర్నయము సన్నెచోడనరేంద్రా.

3

క. దోషములేకయు సలిగెడు

రోషాయత్తునకు నెవ్వరును వెఱతురు ని

ర్దోషశోధికే బామున

కీషదోషంబుగలదె(1)యేమిట నైనన్.

3

ఉ. న్యాయముదప్పనానృపతినాఁడు సమస్తముఁ బాడు, నజ్జనుల్
వాయుడు నూరువాడు, కులభామినివాయుడు నిల్లువాడు, లే
బ్రాయపురూపసంపదలువాయుఁడు దేహమువాడు, ధర్మముల్
వాయుఁడు మూఁడులోకములుఁబాడగు సన్ననగంధవారణా.

(1) కీషదోషంబుగలదె; ద్వైషమ్యమున్నె. * కెక్కటినుండి.

బద్ధిసీతులు.

౩. మండలనాథునాశ్శకు సమస్తజనంబులు నోడి పాడిమై
 నుండక మేరఁదప్పి బలియుం డబలున్ మనసీక పెద్దమీ
 న్నొండికమీనుమింగుక్రియఁగొవ్వునఁజంపుచునుండెనేనియ
 మ్మండల మేల నిల్చుమతిమంతులకున్ బరపక్షభైరవా. ౩4

౪. వెరవరిగానివాని కడువేసరుచుండెడువాని, మాటలన్
 సరసుఁడుగానివాని, మతిచాలనివానిని, లంచమిచ్చినన్
 బొరసినవానిఁ, బోవునెడఁబొగ్గలుపుచ్చినవాని, భీతున్,
 బరుసనివాని, రాజు పనిపంపుటకీడు వివేకభూషణా. 35

నేరమి [దొడరినదిద్దఁగ
 నేరకయుం] డెడి విరక్తనృపతిని గొలువం
 దూరస్థులు గాకుండెడి
 వారలు దుర్మతు లుదారవైరోచనుఁడా. 36

౫. రాజుల సత్రికమింపఁగ
 భూజనులకు భయము పాడిబొరయకయుండన్
 రాజులు వెఱతురు గావున
 రాజులకుం బాడి రాజ రాజమనోహ. 37

౬. లలుగుచుఁ జెరువఁగనయ్యెడు
 కొలఁది విచారింప కెత్తికొని యొరులకుఁ దో
 నలుగుట తన కలుగుట యా
 యలుకయ నిధనంబు దశదిశాభరణాంకా. 38

ఉ. వారనియల్కఁజేసి బలవంతుఁడు (1)పైకొని విగ్రహించినఁ
దూరమునోవుటొండె విసతుండయి వానినచొచ్చుటొండెగా
కీరసమైత్తిగోల్ మతివిహీనత నేనుఁగుతోడఁ దా వెనఁ
బోరుట; నీతిమాగ్గ మిది భూనుతి రాజమనోజభూభుజా. 39

క. ఎందును గార్యవిచారము
డెందము గలవాఁడె తీర్పు డెప్పురమైనఁ
డెందము గలఁగదు గావునఁ
బందకు మతిపుట్టదండు) బద్ధిసరేంద్రా). 40

క. ఆపు నవివేకి నొల్ల ర
నాపుని విద్వాంసు నొల్ల రాఘ్వులు మంత్ర)
వ్యాప్తికి మంత్ర వివేకియ
నాపుఁడుఁ గావలయు దశదిశాభరణాంకా. 41

క. ఆపు లెఱింగిన, నాపుల
యాపు లెఱుంగుదురు తత్తదాప్తశ్రీనణ
ప్రాప్తమగుచుండుఁ గావున
నాప్తవరంపరను మంత్రమవియుఁ బత్తిక్. 42

క. ఆద్యావస్థనె రిపులను
చేద్యుల జేయు(నది) తడవు సేయుటయు(2)నఖ
చేద్యము ముదిరి కుతార
చేద్యం బగు(నండు)) రాజసిద్ధాంతవిమల్. 43

క. ఆయంబు వ్యయము నొడిచిన
 శ్రీయగు, సమమైన దళము చెడకుండు, వ్యయం
 బాయమును నొడిచెనేనియుఁ
 బాయదు పేదటిమి పార్వభౌమునికై నన్.

44

క. నోసితనవలన డెందము
 గాసిల్లినవానిఁ జెట్టఁగావగవక తా
 నాసన్నవర్తిఁజేయుట
 మోసము పతికండు) సిద్ధముగ బద్ధిసృపా.

45

క. సతికంటె నబల వసుమతి;
 సతి పతి లేకున్నఁ జెకుట స్వల్పమె, ధాత్రీ
 పతిలేనినాఁడు సద్య
 శ్చ్యుతి వసుమతి కండు) నన్నెచోడనరేంద్రా).

46

క. నాయకవిరహితమును బహు
 నాయకముఖ్యమును బాలనాయకమును స్త్రీ
 నాయకమై(1) చెడు సిరి నర
 నాయకులకు నండు) కీర్తినారాయణుఁడా.

47

క. పరదోషకథామోదము
 పరపీడోత్పాదనంబు బలిమిఁ బరస్త్రీ
 హరణము సుఖముగ మనుపతి
 పరమోత్పాతంబు ప్రిజకు బద్ధిసరేంద్రా).

48

గద్య:- ఇది శ్రీలక్ష్మీవల్లభపాదపద్మాధాన
కమలా ప్రకులపవిత్ర నన్ననగంధవారణ
రాజమనోజరాజాంక బద్ధేనాఖ్య
ప్రణీతం బైసనీతినారంబందు
రాజనీతిప్రకారం బన్నది
ద్వితీయాశ్వాసము. *

శ్రీశ్రీశ్రీ

* ప్రథమాశ్వాసము లేదు. పోయినది. తక్కిన రెండు ప్రకరణముల చివరను “ఆశ్వాసము” నకు బదులుగా “అధికారము” అనియున్నది. ప్రథమాధికారమునఁ గవివంశవర్ణనాదు లుండనోవును.

అవిఘ్నమస్తు.

శుభమస్తు.

బ ద్ది నీ తు లు.

—ॐ—

సేవకనీతిప్రకరణము.

—

శ్రీరత్నవిభూషిత(1)వి

ద్యాతిశయోన్నతుడ బద్దెనాఖ్యుడ బుధనం

ప్రీతమనస్కుడ సేవక

నీతులు వివరింతు సభ మనీషులు మెచ్చు.

1

క. పనివినన గొలువవలయును

బనివినడే తనకు దాన బనివినవలయున్

బనివిననినృపతి గొల్చిన

మనుజుడు మనుజుధముండు మహిబద్ధిన్మహి.

2

క. ధాత్రీకుటుంబకర్తృజ

గతాగ్రానిసర్గమతులు గావున శుద్ధ

క్షత్రియు లుండగ నొరుల న

పాతుల నమ్ముదురె బుధులు బద్ధినరేంద్రా.

3

ఉ. అచ్చగనాప్తుడయ్యుశుచియయ్యుమహాహితుడయ్యుబరిచిన్

జెచ్చెక గ్రచ్చకాగ పనిసేయగనోపియు విద్యగల్గియున్

మెచ్చగ సర్థమిచ్చియును మిక్కిలి బీరము గల్గియున్ భటుం

డిచ్చ యెఱుంగడేని పతి కేవలగుణ బరపక్షభైరవా.

4

“ (1) రత్నవిభూషిత.

క. పతి కలిగి తానె పొలియును

పతి నల్గించియును దానె భంగమునొందున్

బతి మతమెకాని భటునకుఁ

బతితో నాగ్రహము చనదు బద్దినరేంద్రా.

5

క. పతి యిమ్మెకాని భృత్య

ప్రతికిఁ దనయిమ్మచనదు పరుసనికార్య

స్థితి యిమ్మెకాని భూతల

పతికిఁ దనయిమ్ము సనదు బద్దినరేంద్రా.

క. నరపతి ప్రస్తవమునఁ దన

(1) పరిభవమునఁ దక్క నొందుపట్లను సేవా

పరులకు నిజాత్మరక్షా

పరతయ రమణీయమందు బద్దినరేంద్రా.

క. ఆలిని భృత్యునిఁ దగ దయ

నేలినపతి పెద్దయ(గును); నేర్పటి(యింటన్) (2)

మాలుదు తతిడొల్లనినాఁ

డాల్వార్యశియైన భృత్యుఁ డర్జునుఁడైనన్.

చ. అటమరలేక చెడ్డయెడ నక్కఱదీఱ్ఱినయట్టిచుట్టమున్

తటిఁ దగనీనిచోట నుపతాపము సేయక కూడుకోమలిన్

నెజయఁ గ్రహకృమంబెఱిగినెయ్యముఁజేసినయట్టిభూపతి

మఱియురె కోటిదనముల మానగుణోన్నత బద్దిభోవతి.

క. దొరతనము వలయునొండెను(1)

సిరివడయంగవలయు నృపతిచే భృత్యునకున్

(2)దొరతనము సిరియు వెలిగా

సరపతి తలయెఱుక ముద్దె నయతత్వఃసీధీ.

10

గ. కెలసముసేసియు నవసియుఁ

గొలిచినఁ గొడవల్లయేనిఁ గువలయ(పతిదా)

కొలువేల యుత్తరోత్తర

ఫలసారమె రాజసేవ బద్దినరేంద్రా.

11

ఁ. జీవితమీడు, ముగడవజేసినవృత్తిఁ గ్రమక్రమంబునన్

బోవగఁజూచుఁ,దేజమునఁబుట్టెడులాభము దప్పజేయు,(4) స

ద్భావము బొంకుగాఁ దలఁచుఁ,బాయక నేరమె రోయుఁగావునన్

సేవకున్ విరక్తస్మృతుసేవ విపజ్జలరాశిముంపదే.

12

సతియును బతియును జెలియును

వితథంబుగఁ బలికిరేని విడువఁగవలయున్

సతియుఁ దిలోత్తమయైనను

బతి యిందుగ్గిండైనఁ జెలియుఁ బ్రాణంబైనన్.

13

వెడమతియై యుదారగుణవీరగుణంబులు బీజమాత్రమే

ర్పడినను నీగిపోటుఁ గఱపందగు, దానగుణంబు లోభిక్షే,

బాడవఁగ నోడుభీతునకు బుద్ధిగ నెప్పుడు చెప్పుచుండఁగాఁ(5)

దొడరినమంతి తాన పగతుండగు నన్ననగంధవారణ.

14

(1) దొరవడయవలయునొండెను. (2) దొరయును. (3) పతులన్ గొలశేల.

(4) దప్ప X X; దప్పుసేయు. (5) బుద్ధిగ నెప్పుడు నొప్పుచుండఁగా.

క. చనవున బలిమిని మదమున

జనవతి తమ్ములఁ దదాప్తజనముల నెడఁగా

మనుచుండెడుప్రగడకును

మును మెలఁగిన మెలకువకును ముప్పగుఁబదివఁ.

15

క. సరపతిలక్ష్మీప్రవిద్యా

వరిణి, చతురులకు వీరభటులకు సేవా

పరులకుఁ దక్కఁగఁ దక్కె

వ్వరికి నగోచర ముదారవైపోచనుఁడా.

16

క. చేరి తనచెలులుఁ జుట్టలుఁ

గోరి యభీష్టములు వంచికుడువనిసిరి ని

స్సారము నిర్వర్థకంబు వి

*చారింపఁగ నెపుడు దశదిశాభరణాంకా.

17

క. తలవెండుకలదఱుచు

ట్టలుఁ దోతురు లక్ష్మీదోచుటయుఁ బాయుడుఁ; దోఁ

బలుకరుగావున లక్ష్మీప్ర

లలనయ చుట్టంబు మనుజులకు బద్ధిన్మసా.

18

చ. సిరిగల(చోటమేనఁ దనజీవముగల్గినచోటఁ గాలముల్)

దిరుగనిచోటఁ దేజమెడఁద్రెవ్వనిచోటను దుఃఖఃసంఘముల్

పారయనియట్టిచోటఁ దగఁ బుద్ధి దలంచి పతోపకారముల్

తిరముగఁ జేసికాక యవిలీఱినజేయనుధాతశక్యమే.

19

ఉ. దానగుణంబ యెన్నఁగఁ బ్రధానగుణంబది మున్నగల్గినన్
గాని విశిష్టమై పురుషకారము నిల్వదు లోభి[నాఁగఁజ
న్నేసి]యశంబు[న త్త్వమునహిష్టుతయున్ విభవంబువిద్యయున్
మానము బీరమున్ దనువు మన్ననయున్] వృథబద్ధిభూపతి.

క. తగఁ బోచువాఁడె జనకుఁడు

తెగఁబల్కినవాఁడె వెట్టి ధీరుండై యి

మ్ముగ మనుచువాఁడె చుట్టము

జగమున నరులకు వివేకచతురాననుఁడా.

21

చ. ధరణిపుఁ డాజ్ఞచే నరుఁడు దైవముచే దయివంబు మర్త్యుచే
సురతము ప్రౌఢచేఁ బలుకుసూన్యతీచేఁ గులమాత్మవేదిచేఁ
బరు లుపకారిచేఁ గలియి బంధులచే దొర ధర్మబుద్ధిచేఁ
బురుషుఁడుతాల్మిత్రచేమహిమపుణ్యముచే వెలయున్యశోనిధి.

ఉ. చేతులు వత్సరూపమునఁజేకొనఁజేసి యభీష్టవస్తునం

ఘాతము లెప్పుడున్ గురియు కామదుఃఖత్వశుభప్రసిద్ధి ధా

తీతలధేనువుండఁ దగ లేఱమి కన్యల నాశ్రయించిత్వ

స్థాతుగులైనఁ జొప్పడునె యర్థము రాజమనోజభూభజా.22

గద్య:—ఇది శ్రీలక్ష్మీవల్లభసాదవద్దారాధన కమలాప్త

కులపవిత్ర) నన్ననగంధవారణ రాజమనోజరా

జాంక బద్దెనాఖ్యప్రణీతంబైన [నీతిసారంబు

నందు] సేవకనీతిప్రకారం బన్నది శృతి

యాధికారము.

అవిఘ్నమస్తు.

శుభమస్తు.

బ ద్ధి నీ తు లు.

లోకనీతిప్రకరణము.

క. భానుకులదీపకుండను

భూనుతవిక్రముడ బద్ధిభూపతిఁ గవిస

న్మానితుడ లోకనీతులు

నేసర్థినొనర్తు నధికనిపుణత్వమునన్.

1

క. ఆపద్దినీతులగుదురు

కాపురుషులు పరమపురుషకారగుణుల్ శ్రీ

ప్రాప్తిపవనీతులగుదు

రావద్దశకంటె దశదిశాభరణాంకా.

2

చ. పిసిడియ కష్టం, దాడిముఖభీతుడెబూతు, కృతఘ్నవృత్తికిఁ
విసువనివాడెమూల, దవివేకియచీకు, శతండు (1)(దొంగ,)దు

రవ్యసనియకాతరుం, దనృతవాదియె(2)కట్టిడి, మూఁకైచిచ్చు, ఛాం
దసుడె మృగంబు, కొండియెడె దాయ, దర్మిదుడె వేదు

(3) [రెయ్యెడన్. 3

క. స్థిరమతియనఁగా భువిజను

పురుషునినమ్మనది పెక్కు-బుద్ధులమైనూ

సరవెల్లిపాడలునూ పెడి

(4)నరుపారుగేమిటికిఁ గీర్తినారాయణుడె.

4

(1) సోమకవ్యసనియ. (2) కల్లరె. (3) రెయ్యెడన్. (4) నరుపారుగేమిట.

క. బలిమికిఁబాడి తపంబున

కలుగమి, సిరి(1)కోర్పు, విద్యకభిమానము, వా
గ్బలమునకు బొంకువొరయమి,
కులమున కాచారమొప్పుఁ గొమరురభీమా.

5

క. హీనునకును బలిమి, పరా

ధీనునకు సుఖంబు, దుర్మతికి రిపుజయ, మ
జ్ఞానికి బరమును, (2)నలిగెడు
వానికి సైరణ యసంభవము బద్ధిస్మహ.

9

క. అలుకయ పగ, సాజన్యమె

చెలి, (3)మానయ కష్ట, (4)మప్ప సెగ్గము, విద్యా
(5)బలమేశీలము, (6)రాజ్యము
(ఫలమాజ్ఞయ) యండు (బుధులు) బద్ధినరేంద్రా.

7

చ. కులముకుపుత్రుచే, జెలిమికూర్పమిచే, దనయుండుముద్దుచే,
బలుక శ్రుతంబుచే, (7)బిడెముపానముచే, మునిసంగమంబుచే,
వలనుప్రతిజ్ఞచే, దొరవివాదముచే, (8)గుణమొప్పు లేమిచే,
గలిమిమదంబుచే, మది వికారముచే, జెడు బద్ధిభూపతి.

8

క. కులమాచారమె చెప్పను

గలిమి శరీరంబెచెప్పుఁ గలవిద్యలు బాఁ
బలుకుబడిచెప్పుఁ గూరిమి

కొలఁదులు కూటంబె చెప్పుఁ గొమరురభీమా.

9

(1) కోర్పు. (2) కొలిచినవానికి. (3) మానుట. (4) ముప్ప. (5) బలము. (6) రాజ్య. (7) నెలఁత. (8) మొప్పు.

క. జూదము, సహగృహసము,

వాదము, కరిననముపొత్తు, వడ్డియు, దొడరన్

గాదమలోననువిరసో

త్పాదనకారణములందు బద్ధినరేంద్రా.

10

ఉ. వట్టము లంచముగకువయు వైద్యముజోస్యమునొజ్జకూలియున్

జట్టియుబొట్టకూలియును (1)జాగము భోగముపన్నిదంబు(2)చే

పట్టుటయున్ (3)గవిత్వమును పన్నును సుంకము నాడిగోలు నే

పట్టునఁగోలుపోయి తరివాసినఁ జేరదు బద్ధిభూపతి.

11

క. పరిభవము దొడరు నెడలను

సురతమునన్దక్క నెల్లచోఁ బురుషున కా

భరణము సైరణ, సతికా

భరణము లజ్జాగుణంబు బద్ధినరేంద్రా.

12

క. దొరలేనివానివిద్యయు

దరిదుమహిమయును మూర్ఖతపమును పాడిన్

బొరయనిరాజ్యము మిగులన్

బరికింప నిరర్థకములు బద్ధినరేంద్రా.

13

క. ఒరుని ల్లరిగెడుకాంతకు

వరపున కనురక్తయైన వనితకు విషయా

తురలై (4)కుమ్రు సతులకుఁ

బరిభవములు వచ్చునండ్లు బద్ధినరేంద్రా.

14

(1) సాగము. (2) చేపట్టలమున్. (3) కవిందులము. (4) క్రమము.

క. సందియము లేమి వాల్లకు

సందము; పురుషానుకూల యగుట కులస్త్రీ

కందము, మగవానికి నిజ

మందము, మరియూద పతికి నందం బెంగున్.

15

ఉ. సున్నములేని వీడ్వమును జూడంగ రంజనలేని వేశ్యయున్

వెన్నెలలేనిరాత్రియును వేదము శాస్త్రములేని విప్రుడున్

జన్నులులేని జవ్వనము చంద మెఱుంగంగలేని కావ్యమున్

మన్ననలేనిరాజ్యమును మానుగనొప్పదు బద్దిభూపతి. 16

క. నీరికి రుచి శైత్యంబా

హారమునకు వేడి మచియు సంగజకేళిన్

దారుచి యనుకూలస్త్రీ

సారంబగు చెలిమిరుచి రసజ్వలకెల్లన్.

17

ఉ. తక్కువ వేదవాని తగుదానము దానము, (1) పెద్దదారిలో

నెక్కటిబూని యగ్గలిక నేగు చలంబు చలంబు, పోరిలో

బెక్కువిధంబులం బొడుచుబీరము బీరము, రాత్రియేకతం

బొక్కనియూలుపైఁబడిన నొట్లనిశౌచము శౌచ(2)ముర్వరన్.

క. సృపదార నీక్షణమును

సృపదాసీ సంగమంబు సృపనయవిద్యా

నిపుణు లొడంబడ, రెన్నఁడు

నవయశములు గాన దశదిశాభరణాంకా.

19

ఉ. ఒరుసతితోడి కూటమియు నుత్తముతోడి విరోధమున్ మహా
సరవతితోడి హాస్యమును నాగముపై శయనించి నిద్రయున్
గురుల కవజ్జగాఁబటుకు క్రూరులనాపులఁ (1) శేసికొంటయున్
మరణము (2) దెచ్చు శీఘ్రగతి మానగుణోన్నత బద్ధిభూషణి.
చ. పలుపురతోడి విగ్రహము బాంధవవర్గముతోడి గర్వమున్
గులసతితోడి పోరు కడుక్రూరునితోడి సఖిత్వమున్ మహా
(3) బలియుతుతోడి రాపు పరభామలతోడి రహస్యభాషలున్
దలఁపఁగ హానికార్యములు తప్పవు నన్ననగంధవారిణా. 21

క. రిపుపొత్తు పాముపొత్తును
గపటుండగు విచ్చుపొత్తు గడుసరిపొత్తున్
విపరీతభార్యపొత్తును
నెపమునఁ దా విడువకున్న నేరమువచ్చున్. 22

క. కడఁగి యగోచరవస్తువు
వడయుదునని కడుఁబ్రయాస పడఁదొడఁగి జడుం
డెడపని మానోనువేదనఁ
బడు గీడ్పడు బేలనాఁగఁబడు నిడువఁ బడున్. 23

ఉ. ఏనుఁగుదోమఁజేయు, గుణహీనుగుణోన్నతుఁజేయు, సింహమున్
బూని యజంబుసేయు, మగపొల్ల బరాక్రమశాలిఁజేయు, న
న్యానుని హీనుఁజేయుఁ గడుమందునిఁ జాలవివేకఁజేయుఁ, దాఁ
గాన ధరిత్రిదైవమును గాదనరాదు వివేకభూషణా. 24

క. చెడినట్లయ్యుండి మనుదురు

చెడిని తెఱంగుననునుండి చెడుదురు మనుజుల్

చెడితినని (1)వగను జెడనని

(2)కడువీగును జెందఁ జెఱుక గల మనుజుఁ డిలన్. 25

క. ఒనరఁ బురాకృతఫలమున

కనురూపము చిత్తవృత్తి యగుటను కర్మ

బనునూది పిఱుదతాఁడై

చనుమతి, దనవశముగాదు నర్వజ్ఞునకున్. 26

క. ఎట్టిది పురుషుపురాకృత

మట్టిదమతి సంభవించు నట్టిరచెలులున్

జుట్టలు నగుదురు కర్షం

బట్టిదవర్తిల్లు కడఁక యట్టిదపుట్టున్. 27

ప్ర. కరినన మొప్పజేసి కడకన్ నృపుగొల్పిన జూదమాడినన్

ఓరిసిన(3)నిల్లువోసి పరదేశమూబోయిన విద్యగల్గినన్

సిరి దనపూర్వజన్మమునఁ జేసినయతియకాక కల్గునే

పొరలిన మిట్టిపడ్డఁ దలపోతెలువోసిన వెచ్చనూర్చినన్. 28

. దుష్టజన (4)నిగ్రహంబును

శిష్టప్రతిపాలనంబుఁ జేసినపతికేన్

దృష్టము (5)గానఁగఁబడదా

దృష్టము సాధింప నొండు (6)దీక్ష లవేలా? 29

(1) వగన. (2) విజ్ఞువీరకడె. (3) ధాత్రి. (4) విగ్రహంబు. (5) గా
గుమలముదృష్టము. (6) దీక్షలవేవా.

లోకనీతిప్రకరణము.

ఉ. వేదముకంటె విద్య మురవిద్విషుకంటెను వేఱదైవమున్
జాదులుకంటె బువ్వలును జాహ్నువికంటెను బుణ్యశ్రీర్థమున్
సోదరుకంటె జాట్లమును జూదరికంటెను బాపకర్షణుడున్
లేదనుకంటె (1) బాపమును లేదు మహిబరపక్షభైరవా. 36

ఉ. శ్రీవిభుఁడైన బద్దెవిభు చేసిన (2) నిస్తులనీతిసారము
క్రావళి శిష్టలోకహృదయపియమై యలరారుఁగాత యిం
దీవరగర్భుఁడు హరియుఁ దేజమెలర్పఁగఁజంద్రసూర్యులున్
దేవగణంబులు బుధులు దిక్పతులు గలయంతకాలమున్

క. ఖ్యాతిగ బద్దెన చెప్పిన
నీతియ కడునొప్పు నకలనీతులలోన్
భాతియొసర్చుచుభువిలోన్

బూతనుబుద్ధియు యశతిబుఁ బుణ్యము (3) నిచ్చున్. 37

గద్య:- ఇది శ్రీలక్ష్మీవల్లభపాదపద్మారాధన కమ

లాప్తకులపవిత్ర నన్ననగంధవారణ రా

జమనోజరాజాంక బద్దెనాఖ్యప)

ణితంబైన (4) నీతిసారంబందు

లోకనీతిప్రకారం బన్నది

చతుర్థాధికారము.

११౪౫

శుభము. అశుభము

చిత్రాక్షరవేంకటేశ్వరశతకము.

భూదేవీనమేతాయ

భక్తాభీష్టప్రదాయినే

చిత్రాక్షరపుంవాసాయ

వేంకటేశాయతేనమః.

విధాయగురువందనం మహితవిఘ్నరాక్షందనం

మదిష్టసురవందనం శుదనుభారతీవందనం

అమందబుధవందనం సకలవిద్యదానందనం

వదామిశతకంబు ధావృక్షగిరీశ్వరానందనం.

పూర్వంవ్యాపసతంజలి పభృతి భిర్యచ్ఛాస్త్ర మట్రంకృతం

ధాత్రావేదచతుష్టయంవిఖనసాసూత్రంచయద్యుత్కృతం

తేమాంతత్వపదార్థ వేదినమహం వేదాంతవంశాంబుధే

రాకాచంద్ర మనంతదీక్షితగురుం వందేశ్శిశుజ్ఞానదం.

శ్రీమద్వేంకటనాయకార్య పృతసాపాలస్య రుస్యాజ్ఞయా

యద్యేతాగ్రవిచాలనేతి భువనం సంరక్షితావస్థితం

ప్రభుత్వహాది విభేదనాశనినిభం మోక్షప్రదం జ్ఞానినాం
 వందే సూత్రవతీపతిం తమనఘం విఘ్నోపశాంత్యైసదా.
 స్మరామిమనసాశ్రియా సకలలోక మాతాస్థితం
 వదామివచసాభు వాప్యఖిలలోక ధాత్ర్యాత్మితం
 నమామిశిరనాగురుంత్రీ జగతాం మనోభీష్టదం
 సదాపరిచరావ్యహం వృషగిశీశ మిష్టంవిభుం.

శారదామదనై శారదా శారదాంబుజ ధానురాననా
 శారదేందుధవళామమాననే నర్పదావసతునర్పదాదరాత్.

సచ్చాత్రబృందందయదపాంగదృప్త్యా
 పట్నాస్త్రవేదాకలనక్షమన్యాత్
 తేభ్యోమహద్భ్యో ఖిలభూసురేభ్యో
 నమోనమోభాగవతోత్తిమేభ్యః.

శ్రీకృష్ణార్యకృపావలబ్ధ నిగమాలంకార కావ్యాగమ
 శ్రోతాసాత్కర్తృనిధి ప్రయోగనిపుణ శ్రీపద్మనాభార్యః
 శ్రీవైఖానస వాంచరాత్రవిదిత శ్రీవిష్ణుదివ్యాగమపాక్షో
 సంతిసుధీవరో విజయతేయో సాహచిర్యాచకః.

శాఖాయస్యతుతైత్తిరీయవిదితా సూత్రాంచ వైఖానసం
 గోత్రాంతమమేవకర్మ హవిషాంయూగ శ్మశ్తిర్యాజుషీ
 శాలోయంనిగమాగ మప్రవచనై ర్విద్యాద్ధి నాంయాపిత
 స్వాచార్యస్తు పితాపితామహనిభక్తీపద్మనాభాహ్వయః.

శ్రీమద్గోతమగోత్ర జన్యవిదుషోనం తార్యనామ్నఃకవే
 స్తస్యాహం నరసింహనామ విదితశ్శిష్యస్తురీయోనుజః
 శ్రీమదేవేంకటనాయకా స్పదమిదం హృద్యంసతాంశృణ్వ
 తాం,పద్మానాంశతకంకిరోమివిమలంవిద్యానవద్యాత్మనాం

యత్క్రితోసిభగవన్ స్మష్టలనాథ
 జ్ఞేత్రంశోవచిత్రఖలు యోజనాని
 పంచావనోపరమపావన మేవనాత్మ్య
 చ్చిత్రాక్షరవాసకిముదంసహితేననాత్.

యస్యావేంకటవక్షిణ్ణ వివిదితంకాశీతిపవ్యం మహాక్షేత్రం
 పాదగయాఖ్య ముత్తరమ భూత్సింధుః పురస్థాత్పురః
 పశ్చాద్యోజనపంచకాంతికతలేఖండాచగోదానరీసోపూర్వః
 ఖలు చిత్రవాడ విదితావాసర్త్యోభూనన్మహత్.

శ్రీమదాపురుషాద్భవ స్సుగుణాన్ శ్రీవేంకటాద్రిం
 గణస్తతాప్రీన్నిజదైవమే వశరణంపాతః పురర్లక్ష్యతాః
 వత్సంగానినధా వత్తివిదితన్యాయేన తస్మాద్దిశే
 రామూతస్సచ చిత్రవాడచగరం నూపం స్వదాసాస్పదం.

చిత్రాక్షరాగ్రామవాసీసునరుచిరతనుః పాశ్వయోర్విద్యుదాభ
 శ్రీభూదేవీవమేత స్తరణిశశినిచక్రకృ శంఖోర్ధ్వపాణిః
 ప్రీత్యాశ్రీవేంకటేశో విలసతిచరణప్రసూతోర్ధ్వతాభ్యాం
 మాస్తాభ్యామూశ్రితేభ్యఃప్రకటితఃరజాగాధతాముక్తిదేశః.

హిరణ్యనయనం పుగా వినిహతంత్యయా భ్రాతరం
 నిశమ్యభుజిః ప్రభోనియతైవైరిణం దురక్రమం
 హిరణ్యకశిపుం నఖైర్విదశయన్దగత్కంటకం
 సుతమరక్షయత్తదను వేంకటేశస్వయం.

శ్రీవేంకటేశ్వర మచూక్రియతేధు
 నాతేవిజ్ఞాపనాను మహాతిశ్రుగుతాం
 దయాశోకృత్వా పరాధమనిశం శరణాగతం
 మాంగక్షత్వ పద్మకృపయా క్షమయాచముక్తం.

శ్రీవేంకటేశ్వర విభోమయితేనుకంపా

యద్యస్తి సంస్తుతిమహంకర వాణిశక్త్యా
నోచేత్కథం సురవరైర్మ్రణ సోప్యగమ్యం
బ్రహ్మాది భిశ్చవచనః ప్రభనామికర్తుం.

శ్రీవేంకటేశ్వర విభోభవతా ప్రజీతం

కర్మాఖిలం ననుకరంచిత భూదవేద్యం
మత్వాప్యశక్య మితితేభజనం ప్రప్త్తిస్తన్మత్వా
దృఢోస్త్రిచరమం వచనంత వాహం.

శ్రీవేంకటేశ్వర విభోనమయాప్యధీశం

తప్తంతపానహిహుతం నచనాస్తి దత్తం
ఆరాధనం నవిధినాకృతమేవ తేమాం
చిత్రాక్షరాన కృపయాపరి పాహిదీనం.

శ్రీవేంకటేశ్వరవి భుంజగ తీసురాణాం

సంసార మాకలయతాం మననాన్యసారం
హింసాకరాసురత మిన్ద్రునిగానహంసం
కంపాసురారిమృతం శింసానమామి.

శ్రీవేంకటేశ్వర విభోవిరి పాహిమాంత్రం

వేదండ్డైత్యపదండన పండితస్య
కోదండదండ వరిఖండనశౌండశుండా
దోగ్ధండమండంను మండితకాండదండః.

శ్రీవేంకటేశ్వర విభోభవతః ప్రసాదా

చ్చైరీంతినుం చరణయోరజ సాప్యహల్యా
త్యక్త్యాధగౌత మమగామృదితానతీ
తత్సాదారవింశ ముశంకల యామిచిత్తే.

శ్రీవేంకటేశ్వరమ శేషయనన్నికాశ

నాన్వయప్రభాహసిత శారదశిరశిక్రీ.

నీతాశయాచపి శీతాశపినాశనేశ

కీశేశనంశయ నివాస శరాసనోసి.

శ్రీవేంకటేశ్వర విభోభవతాచనర్వం

జ్ఞాతంమయాన హిమదస్తి సమోఢికో

వాత్రాతాప్యయం వాదవీయ ఇతీ ౧-లో కే

చిత్రాడవాన పరిపాలయ మాండయాశో.

శ్రీవేంకటేశ్వరవిభో కరిణత్రయేణ

ప్రాయేణయద్ధరిత మే వక్తృతంమ గూనీత్

తస్మాన్నివారణ కృతేతచివాస్తి శక్తి ర్విష్ణో

విమోచయతుమాం దురితాత్కృపాతే.

శ్రీవేంకటేశ్వర విభోభవతాహి పూర్వం

మామేక మేవశరణం ప్రజన్వధరాన్

తత్త్వాధనర్వ దురితాదపిమోక్ష యమ్యేతావ్వా

మాంశుచస్త్వమితియా నుకృతప్రతిజ్ఞా.

శ్రీవేంకటేశ్వర నిశన్యత వప్రతిజ్ఞాం

తత్రోత్సహూర్వదమహం శరణంప్రవన్నః

తవ్విమాంతు సర్వదురితాత్పరిమోక్ష

యిత్యాచిత్రాడ వానభగవన్నన సన్యసంధః.

శ్రీవేంకటేశ్వర భుజాంతరమేవ సద్భయస్వాస్తు

జన్మవసుధాత వదామచానీత్

యద్వీక్షణాశ్రయ మిదంజగతాంత్రయం

వై బద్ధస్త్వియాంబుధిర బంధిచయత్కృతేతాం.

శ్రీవేంకటేశ్వర విభోదయితాం శ్రీయంతాం
రూపేణచేష్టిత గుణైర్భవతోను రూపాం
త్వద్వల్లభాం భగవతీం కృపయా

శ్రీతానామిష్టార్థ దాముదధిజాం ప్రణమామినిత్యం.

శ్రీవేంకటేశ్వర విభోకృపణాయమహ్యం
దామంత్య మగ్నసినియం గుణకీర్తనతే
చిత్రాక్షరాన శరణాగత వత్సలత్వా
త్వత్పాదపద్మ మనిశంశరణాగతోస్మి.

శ్రీవేంకటేశ్వర జనార్దన నానుదేవగోవింద
మాధవహరెచ్యుత కృష్ణవిష్ణో
శ్రీకేశవప్రభువనేశ ముకుందరామ
నారాయణేతిసతతం స్మరణంప్రయామి.

శ్రీవేంకటేశ్వర విభోశరణాగతస్య
చిత్తేమమాస్తుసతతం తవపాదభక్తిః
సంసారసాగరవి తారణమిచ్ఛతాం
సోరోక్రమోంధకార వినివారణసూర్యరశ్మిః

శ్రీవేంకటేశ్వర భవచ్ఛరణారవింద
ధ్యానామృతాంబుధివి గాహననిర్మలాత్మా
బ్రహ్మదిభ్యదికృపా రహితైరగమ్యం
గచ్ఛామితేపదమ నన్యగతః కృపాయాః.

శ్రీవేంకటేశ్వర విభోప్రణమామిమూర్ధ్నా
పంచాయుధాన్య హమనన్యమనాస్తవార్య
శ్రీనందకప్రవర శాంకషదాబ్జచక్రాగ్న్య
క్షానకాండపటుదైత్య నిబహాణాని.

- శ్రీవేంకటేశ్వరవిభుం శిరసానమామి
 ధ్యాయామ్యసన్య మనసావచసావదామి
 చిత్రాక్షరవాసమురసా శ్రియమాదధానం
 హస్తద్వయేనకు సుమైరపిపూజాయామి.
- శ్రీవేంకటేశ్వర విభోతవవత్సలత్వాత్
 జ్ఞానాదిదివ్యగుణ పట్కవిరాజితత్వాత్
 కామాదిదోషరిపు పట్కపరాజితంమాం
 త్వంవాహివీక్ష్య శృవయూరిచ యంనిరస్య.
- శ్రీవేంకటేశ్వరమమ ప్రబళారిపూర్వా
 దేహభిమానజితౌ జగతిప్రసిద్ధౌ
 జ్ఞానాసినాతిని శితేననిశాతసీయా
 వైరాగ్యఫేటము పగృహ్యకదానుభింద్యాం.
- శ్రీవేంకటేశ్వర విభుంతుదచైద్యసక్తి
 దైత్యాదిదుష్టరిపు కంధరకత్తనాయ
 పాణౌబిభక్షిని శితాశ్రీసుదర్శనం
 యత్తస్మై శ్రుతమోస్తు సతతంచతమోపహాయ.
- శ్రీవేంకటేశ్వర విభోనిఖిలాబ్జజాండ
 జనశ్రుతిప్రళయ కారణమప్రమేయం
 వేదారబంత్యకృత కాస్త్వతయోభవంతం
 నారాయణంపరమ పూరుషమాహురాశ్యాః.
- శ్రీవేంకటేశ్వర భవాన్పురుషాత్పరనామద్రావ్య
 హైరవాతరద జాండకటాహమధ్యే
 సంకషణాది భిరచింత్యగుణై శ్చతుర్భి
 బ్రహ్మాది దేవసనకాది మునీంద్రసేవ్యైః

శ్రీవేంకటేశ్వరభవ ద్విభవావతారా

శ్రీరామకృష్ణనరసింహ వరాహముఖ్యాః
పరాశువువంత్య మరనాధుజనావనాయ
దామ్యతేజజన్మదైత్యం బహుళానాయ.

శ్రీవేంకటేశ్వర విభో ఖలదేహ

దేకక్షి రేషునర్పిరివ వహ్నివరివేంధనేషు
దేహేషుతిష్ఠతిభవానఖి లాంతరాత్మా
శాస్తాచభూతని వహస్యచరాచరస్య.

శ్రీవేంకటేశ్వరహరే శ్రితవత్సలత్వాల్లోకే

స్మదాద్యఖల దీనజనావనాయ
గామాగ్రహార పురవేశ్యనదీవనాది
మౌనాచారాని మూనత్సులభోజనానాం.

శ్రీవేంకటేశ్వర జనానపిపాతుకామస్త్య

చాత్మనావతరణం కృతవాస్త్రభోత్వం
క్షేత్రేషురంగ వృషశైలబాద్రి
భద్రానీచల ప్రముఖదివ్యనికేతనేషు.

శ్రీవేంకటేశ్వరజలాం శుకధూపదీపనైవేద్య

పుష్పముఖవాస ఫలాపకణాద్యైః
ప్రేతఃకుచేలమున యేషియధాసిపూర్వం
దాతాభవాద్య నిజభక్తజనాయలక్ష్యైః.

శ్రీవేంకటేశ్వర విభోభవదీయపద్మ

నమాద్రాక్షానాంబు పరిషేచన లేవనాద్యైః
స్తోత్రాభివందన పరికృమణప్రమోద
వీక్షాదికర్మ భిరతించనరక్షకోసి.

ఇందిరాహృదయ మందిరాద్యతే కందబంధుర శుభాంగసుందర
నందనందన ముకుందపందనం వచ్చివేంకటపతేనైచందనః.

కుండలీంద్రశయనస్వనాహినీ
మండలీంద్రకృతదైత్యదండనః
అండజేంద్రనగమందిరావమా
మండజేంద్రతిరుగభిమండితః..

పుండరీకజ భవేంద్ర ఎందితః
ఖండితామరవిరోధి కంధరః
పండితేంద్ర సుత సుందరాంఘ్రికః
కుండలీశ గిరిమందిరావమాం.

ఇంద్రాద్రి బృందారక ఎందితాంఘ్రిం
చంద్రాననం చందనచర్చితాంగం
గోబృంద బృందావన సంచరంతం
గోవిందమీడే భుజగాచ లేంద్రం.

దానవేంద్ర కులపర్వతాశని
ర్వానరేంద్ర స్మృత మిత్రితారకః
కోనలేంద్రుల వానిచంద్రామూః
పన్నగేంద్రగిరినాయకావమాం.

మూకోవదత్యనిశమేవ నిశ్చితేంద్రః
పంగుళికాంతం ప్రళభతే బహిరశ్చంద్రోతి
దీనోష్ణతీవ ధనవాన్భవతఃప్రసాదా
స్నేహనప్రసాదవతి వేంకటశైలనాథ.

శ్రీమదేవేంకటనాథతే యదికృపాదీనోధనాధోభవే
నోచేత ద్విపరీతవానితిబుధాః ప్రాహుర్వశిష్టాదయః

రక్షాయస్య కరోమిన్య కృపయానిత్యం హరామిత్య
త్తథ్యంశద్వచనం హరేః ప్రియతరంనాన్యస్యనిత్యంతవ.
ననకాదియోగివర్త్య రనవరతా సేవ్యమానపరపద్మః

చిత్రాక్షరేంద్రకవ్య క్షిప్రంమేషదీశ పాదభక్తితే.
మిత్రాబ్జనేత్రసుభగసుత్రామా ద్యమరవిమలచారిణిః
చిత్రాక్షరేంద్రకవ్య స్సుత్రాసితదేవతారివతాన్త్రం.
దాసాహం తే వృషగిరిపతే పాలనీయప్రియత్నా

త్వామీనూనం త్వమసిసతతం రక్షకోమేష్వమస్మి
నాన్యోపాయ స్తదఖిల జగద్రక్షకాచీనివాసా
త్సాత్రాత్రాభవభవభయాన్సర్వదామేదయాళో.
స్థితమతనుతమోం తలోకమాసీద్భృతం

యైర్యుగిరితటకోడ్స్ ద్రాజహంస భియోగాత్
గురుకవిబుధమిత్రై భావసారిద్విజేతై
రనవరతసుసేవ్యం విష్ణుపాదంస్మరామి.

కలిదోషహరం కరుణాజలధిం

కమనీయవపుః కలితంపరమం

కమలాలయవక్షసమాదిగురుం

కలయేసతతం వృషశైలపతిం.

పాదంతే కమలోద్భవస్తుపయసా సంక్షాళ్యపూజాంహరే
తత్ప్రిత్యశనతోయమేవ శిరసాధృత్వాస్తుతించేశ్వరః
అగ్నింద్రాదిసురప్రజస్వ మకుత్రేనత్యావనుతించాకరో
త్సస్మై వేంకటనాయకతీకరణైః కుర్యాం నమస్తేనదా.
వారదసన్నత దివ్యగుణాకర

క్షీరపయోనిధి మధ్యనికేతన

నీరదసన్నిభగాత్ర మనోహర
మోఘవమాధవ వేగకటనాయక.

పురుషార్థాఽంశ్చతురోసిమోక్షసహితానర్థానకామాన్విశన్
యస్మిన్యశ్యమనోరథోయదిభవేత్తీతస్యసహరాద్రికం
దాసాన్నస్తవ చిత్రివాడలిలయ శ్రీవేంకటాద్రిశ్వర
శ్రీభూనుండలదివ్యసాశ్వయుగళః పాహిప్రసాదార్థినః.

శ్రీమత్వేంకటనాయక దుష్టపదజా ప్రహ్లాదవేదండరా
టాశింగాహి షభీషణామరగణాహవ్యాంబరీషాదయః
గోపిగోమలగోపబృద హరిరాటూరాద్భునేంద్రాదయ
శ్చైతే తేశరణాగతాః పారణే సంత్యేనమేనాక్షిణః.

శ్రీమత్వేంకటనాయక క్షితివతే రక్షణలక్ష్మీవతః
క్షోణికాంక్షయ చిత్రవాడనగరే తస్యైసుపుత్రాదీశ
క్షోణీక్షణ దక్షమక్షయ కృపావీక్షాసుసంరక్షిత
క్షోణీర్జ్వరదక్షమక్షయ సుఖావేక్షావతామిష్టదం.

ఇందిరాహృద మూరవిందమందిరికందనుందరశుభాంగమండితం
నందనందనముకుందవందనంకుర్మి తేవేంకటవతేనైఋచందన.

అండజేంద్ర నగమందిరావమా
మండజేంద్ర తురగాభిమండితః
కుండలేంద్రశయన స్వనాహినీ
మండలేంద్రకృత దైత్యదండనః.

ఇందిరాశిఖరి మందిరావమాం
పండితేంద్రనుత సుందరాంఘ్రికః
పుండరీకజ భవేంద్రవందితః
ఖండితామరవిరోధికంధరః.

కమలాననవినుతామలగుణ వై భవచరితం
 కమలాకర విలనత్పదక నాలానతవిబుధం
 అచలమగుణ కమలాశృతి కరవనిచిచరణం,
 భజమానన భుజాధివ గిరినాయకమధునా.

పన్నగేంద్రగిరి మస్తకాలయో
 దానసేంద్రకుల పర్వతాశనిః
 కోనసేంద్రకులనాథి చంద్రమా
 రాఘవేంద్ర పరిపాలయాద్యచూం.

తరుణారుణ కిరణారుణ కరపంకజయుగళం
 నరుణాలయ తరుణామణి జననాకరచరణం
 కరుణాకర మరుణాధర మళిమంశులమనిశం
 ఫణిరాడ్గిరి శిఖరాలయ మనఘంపరమితే.

శారదాంబుజవిభాసురాననా శారదా నందననేవిశారదా
 శారదేందుధవళామమానసే నర్వదావంతునర్వదాదరాత్.

శ్రీవేంకటేశ్వరకృతా భవతాప్రతిష్ఠా
 మామేకమేవశరణం ప్రజనర్వధర్మాన్
 త్యక్త్వాధనర్వదుతితా త్పరిమోచయిత్యా
 చిత్రాక్షరవాస భగవన్ భవసత్యసంధః.

శ్రీవేంకటేశ్వరవిభో కృపణాయమహ్యం
 దాతుంత్యమహాసినియం గుణక్షేత్రనేతే
 చిత్రాక్షరవాస శరణాగతవత్సలత్వా
 త్నత్వాదపదమనిశం శరణాగతోస్తి.

శ్రీవేంకటేశ్వరసుదర్శనపాంచజన్యో
 ఫంఘాయుధాన్యహమనన్యమనాన్మరామి.

కామోదకీ ప్రవరనందకదివ్యశాస్త్రాణ్య

జ్ఞానకాండిసముదైత్య నిబహణాని.

శ్రీవేంకటేశ్వరవిభూతి ప్రసదంతిథీరా

నీలాద్రికేంకట మహాధ్రుపతిప్రసిద్ధం

ద్వావత్రతౌపతి పావనదీనబంధూ

త్వామిత్యమంత్య శరణాగతరక్షకాఖ్యః.

శ్రీవేంకటేశ్వర విభూతిత్రయోత్తమోక్తే

దీనాతామంతు కరపాలనతత్పరత్వాత్

నీలాద్రికేంకట మహాపతినామధేయం

త్వామేవతత్త్రిధ రూపమహంపదామి.

శ్రీవేంకటేశ్వరవిభూతి గజావళించ

నన్యందనానీశభటాన్ నతువాజిరాజిం

యాచేప్రసాద మవనీంభవతః క్షమాంత్యాం

చిత్రావనభగవన్ త్రివిధాత్మకోహం.

అరికేతనకులిశాంకుశ జలజాంబుజకలితం

కలికల్పవనినివారణ పటువాహినిజలం

జనకాధిపభజనూనన తనయాకరకమలాంబుజలలితం

కరవాణిచరణం తవశరణం మమసుగుణం.

కడుణాకరవినతానుత తురగాటనచతురం

చతురానననుతివైభవ ఫణిరాడ్లిరినిలయం

రజసాపరతరుణకృత దృఢదద్భుతచరితం

కరవాణిచరణం తవశరణం మమసుగుణం.

విధినిర్మితభువనత్రయ పదవిక్రమకలితం

భరిదూషణశుకసారణ తరుఖండనపరశుం

దశకంధరకదళి చిరువనభంజనవవనం

చంద్రాక్షరమితం తవచరణం మమశరణం.

చరణద్వయగమనం కురుహరిమందిరవభిరః

శమం పరిచరణం శరణుగళార్షయపతతం

నయనద్వయభగవన్ముఖ మవలంకయనుభగం

భజమానపభుజగానిప గిర్యాత్పదకమలం.

రసనేపిబహునూధవ సుకథామృతమధునా

శ్రీవణేభవహరిణామృత చరితంబహుశృంగుతం

నతిమూచరమధుసూదన పదయోశ్చిరసోభయో

భజమానసభ శిరాస్థిరి ఖరాలయచరణం.

చరితంమమకనితం తవపదితంననువితతం

దురితంహరిముదితం కురుహరిమూచనతతం

వరనేంకటగిరినామక సురమామవశరణా

గతమన్యోకలయా మలమనిశంసురవినుతం.

సామో సంతతిలకా భిషవృత్తజాతం

ప్రత్యాప్యనేక విధలయణలక్షితాని

సంతీహనేంకట మహిభ్రవతిప్రభావే

శబ్దాధలక్షణవిదాం శశి కేస్త్రితోమః.

చిత్రాక్షరగ్రామవాసీభువరుచి రతినుఃపాశ్వర్యోన్మయదాభ

శ్రీభూకేపింమేగ సరణి శశిలసచ్చక్రి శభోధ్వజాశిః

భక్తేభ్యోవేంకటేశోవిలంబిత చరణప్రసూతయస్తితాభ్యాం

హస్తాభ్యామాశ్రితేభ్యః ప్రసితవిరజా గాధముక్తిప్రదేశః.

పుష్పధాన్యపుష్పయోపహితాన్ధర్మధర్మకామాద్విశన్

యస్మిన్యస్మయశోరధా యదిభవేతస్తస్యధర్మానికం

తే త్రే శ్రీపురుషోత్తమేస్థితమగాః సాతుంప్రసాదాన్ముదా
 స్సత్వంవేంకటనాయకాద్య కృపణాన్బాద్రిరాణాత్మమవ.
 సత్తరామిమనసాశ్రియా సకలలోకమాత్రాస్థితం
 ఓదామివచసాభువా పృథిలలోకధాత్ర్యాశ్రితం
 నమామిశిరసాగురుం త్రిజగతాంసుసంరక్షకం
 నదాపరిచరామ్యహం వృషగిరీశబుష్టవృదం
 కలయెనతతం వృషశైలవతిం
 కలిసోమహారం కరుణాజలధిం
 కమనీయవపుః కలితంపరమం
 కమలాలయ వక్షసమాదినురం.
 కమలాయతాక్ష నమలాత్మవైభవం
 విమలాంబుజాన్య మతులాభిలామరం
 పరసానమామి శిరసాదవేంకటం
 మనసాభజామి వచసాస్తవాన్యహం.
 మూకోవదత్యనిశమే వనీరీక్షతేంధోః
 వంగుర్గతింప్రళభతే బసెరశ్శృణోతి
 దీనోఽప్యతీవధన వాన్భవతః
 ప్రసాదాన్నైతత్కృపా భవతివేంకటశైలనాథ.
 కప్తప్రాకారభూ వనిధరవర శేషాద్విహితానిసూధ
 శ్రీశేవీమంః తాభూరమణి మపిలనన్నీలమేఘోజ్వలాంగః
 శ్రీమన్నీలాద్రిరాయప్రభువర నగరీశ్చిరతదేశైవిరాజ
 చ్చిత్రాడగ్రామనాసీమమభవతుము శేవేంకటేశోముసుందః.
 బ్రహ్మేశానసురేశముఖ్యనిబుధైః రాక్షస్యైసుచూన్యోవి
 కాంబల్యాఖండలపూర్వదేవనివహైరాక్షస్యైశ్చమాన్యోపినన్

హాచిత్రాక్షరనినాసవేంకట పతేసీలాదిరాయప్రభోదైశే
 పుణ్యజనై రమచంద్రై ర్నితై ర్నాన్యై హ్యమాన్యఃకథం.
 కాళాయస్యతుతై త్తిరీయవిదితా సూత్రంచనై ఖాననం
 గోత్రంగోతమమాన హవిషాంయాగాశ్చృతిర్యాజుషీ
 కాలోయంగమాగమప్రవచనై ర్విద్యాధికానాం యాపిత
 స్త్వాచార్యస్తుపితాపితామహనిభ శ్రీపద్మనాభాహ్వయః
 శ్రీమద్దాతమగోత్రజన్యవిదుషోసం తార్యనామ్నోగురో
 స్త్వస్యాహంసరశింహనామ విదితశ్శిష్యస్తుతీయోనుజః
 శ్రీమద్వేంకటనాయకాస్పదమిదంహృద్యంసతాంశ్చణ్ద్రతాం
 పద్యానాంశతకంచకార విదుషాంవిద్యానపద్యాత్మనాం
 శ్రీభూదేవీసమేతాయ భక్తాభీష్టప్రదాయినే
 చిత్రాక్షరపురీశాయ వేంకటేశాయ

మంగళం శ్రీ. శ్రీ. శ్రీ.శ్రీ.శ్రీ.

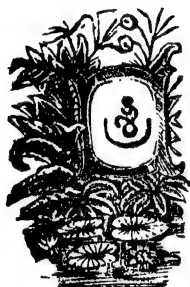

శ్రీరస్తు

శుభమస్తు. అవిఘ్నమస్తు

ఐ మ ద న గో పా ల శ త క ము .

—+శ్లో+—

కృష్ణ కేశవ చిన్మయానందము
కుందగోవింద వై కుంఠవాసుదేవ
నారాయణదేవదేవ యనంత
నరసింహవామన గరుడగమన

శ్రీరాధేశయన లక్ష్మీనాథ పుండరీకాక్ష హృషీకేశయాత్మ
రూప, మధునూదన త్రికృమజనార్దన పురాణపురుష
కాస్తుభమణి భాషితాంగ

శంఖచక్రగదాఘ్రాత సహిహస్త
పాహిమాండేవయని మిముఃప్రబ్రస్థుతింతు
భూరిమయవాస కోలంకపురనివాస
మదనగోపాల రాధికా హృదయలోల.

సీ. గురుతరకాతమ గోత్రపవిత్రుండ వ్రేలితవంకాయలపాటి
కులుండ, వెంకయమంత్రీ సాధ్వీమణి కామమాంబాగర్భ
వార్ధిజై వాత్సకుండ, గుండువెంకటరామ కోవిదగురుదత్త

శుద్ధపంచాక్షరీసిద్ధి యుతుండ, సకలలక్షణలక్ష్య సాహితీని
పు.మండ శైవవైష్ణవసదాచారి రతుండ

వెంకటాఖ్యుండ న జగద్విదితముగను

శతక మొనగూర్చు త్వత్సమర్పితముగాఁగ ||భూ.

సీ. దండంబునోద్దిండ మండితకోదండ దండంబు భూరిప్రతా
పచండ, దండంబుపాలితార్తు ముత్త్యవేదండ దండంబుముని
వరదాసశౌండ, దండంబుదండితా గతనిశాచరకాండ దం
డంబు వైరిరౌద్రప్రకాండ, దండంబు భక్త సంతాన మ
హోద్ధండ దండంబు బ్రహ్మాండధరపిచండ

దండమోపాపతిమిగ మూర్తాండనీకు

యనుచు మొక్కిదనను బోవుమయ్యవేగ ||భూ.

సీ. శరణుజగత్కర్త శరణుజగద్భర్త శరణుజగద్ధర్త శరణు
శరణు, శరణుతాండవలీల శరణుపాండవపాల శరణుపండిత
భేల శరణుశరణు, శరణుశంకరపక్ష శరణుకింకరరక్ష శరణు
పంకరుహాక్ష శరణుశరణు, శరణుదయాసార శరణుజయా
ధార శరణునయాగార శరణుశరణు

శరణువారణ వారణశరణుశరణు

శరణుకారణ కారణశరణుశరణు ||భూ.

సీ. వీరాయ గోపికాజారాయ రుక్మిణీదారాయ భవభయోత్తా
రణాయ, శూరాయ మునిజనాథారాయ కరుణాప్రచా
రాయ సత్యప్రచారణాయ, ధీరాయ వాల్మీకిరాయనర్దు
ణవారాయ దురితనివారణాయ, స్థూరాయ ధృతిజగద్భా
రాయ నవసుఖమూరాయ కృతశత్రు మారణాయ

తేనమోయంచు విను తించుధీరమతులు

సిద్ధసామ్రాజ్య లక్ష్మీచంద్రేణగుచుండు || భూ.

సీ. ముసిడితుప్పలకు గొప్పలుద్రీవ్వనేటికి వట్టినూతికి యొరల
గట్టనేల, గొడ్డుగోతుకునొట్ట కొట్టుకాయంబేల మానక
మృకుపైలమాటదేల, అంధురాలికినిల్వ టద్దమేటికినపుం
నకునకొయ్య రంపుచానయేల, దొంగముండకు వ్రో
ద్యోగనిష్ఠలవేల జారకాంతకు సదాచారమేల
తుద్రీగుఱునకు సజ్జనగోష్ఠియేల

మోటకొయ్యకు మృదువైనమాటలేల || భూ.

సీ. మరితాత్మునకుదేవ గురుపూజనంబేల కర్ణహీనులకు చౌక
టులవేల, జ్వరరోగకృతునకు హరిచందనంబేల పరమలొ
భికిదానపటిమయేల, కర్మబాహ్యునకు గంగాన్నానమేటికి
కామాంధునకు తపఃకాంక్షయేల, తిండిపోతుకునిత్య దేవ
తార్చనలేల వెట్టివానికి సద్వివేకమేల

మూర్ఖజనునకు నతతప్రమాదకరణ

సాధుసజ్జనగోష్ఠి ప్రసంగమేల || భూ.

సీ. కుళ్లుతొత్తుకుగంధ కుసుమాగరులవేల గూదలంజకు జక్
కోకలేల, మొండికట్రైకు ధర్మములుదెల్పఁగానేల సొట్ట
నికి నాట్యశోభలేల, అంధురాలికినయ నాంతసౌంజ్ఞల
బోసిదానికిని తాంబూలమేల, పలుగుదండకుపతి
మార్గంబేల చెడాగుముండకు సితీజెప్పనేల

మూర్ఖజనునకు బహుశరామోదకారి

సంనకవితావిత్రీ వైఖరులవేల || భూ

సీ. గుడిగూల్చి యిటుకలకొట్టుగట్టిన వాడు
విక్షేపపడునె, తిన్నయింటికిఘాత పన్నజూడు

న్యాయకృతికి భీతాత్ముడగునె, చెలులచుట్టంబుల చెరిపిన
 పాపాత్ముడొరుల మాపగ చింతనొండగలడె, తనవారల
 కుగీడు దలంచిన నిర్దయుండి తరభాధకు సంశయించగలడె
 తల్లిదండ్రులహింసించు దారుణుండు
 ముఖపడగలడే గురుద్రోహమునకు ||భూ||.

సీ. తల్లిచెవుల్ దెంచ దలంచిన మూఁగుండు బినతల్లిచెవి దెంచ
 భీతిపడునె, తండ్రినిపస్తుంచి తాదినను దుర్మతి యాకొన్నయ
 తిథుల కన్నమిడునె, తమ్ములపాలి విత్తమ్ముమింగుఖలుం
 దు పరధనంబుల కానపడకయున్నె, తనయులపట్ల మాత్స
 ర్యమూను దురాత్ముడనృ వైరమునోషమని తలంచునె
 నమ్మనానిజెరుచు దుర్జయపరుండు
 యితిరులనుబాగుజేయ నూహించగలడె ||భూ||.

సీ. పైతృకంబునరాత్రి భక్షించు చపలుండు యువవాసములు
 నిష్ఠుండగలడె, యిలువెడలంగ తానలయుమూలుగుజోతు
 తీర్థయాత్రానక్తి డిరుగగలడె, గ్రహణకాలమున ముగ్ధని
 మందుడనిశంబు వేడ్క పాత్రసాన్నిస విధికిడనునె, బావడి
 కొకన్వయంపాక మివ్వనిలోభి నిత్యాన్నసత్రింబు నిలువ
 తనదుపెండ్లామునదిమి దీర్చనిదడుండు (గలడె
 దివిమరదండ్రు గోడండ్రుదీర్చగల్గుడె ||భూ||.

కెడుబిచ్చంబు బెట్టజాలనిదాత యిష్టార్థసం సిద్ధోవ్వ
 = చేనిగట్టేదాటలేని గుట్టమువై రిగిరి దుర్గములకు లం
 దె, యూరబంతిభీతి నొందిపారిన బంటు దాడి
 కేటాడగలడె, కొలుచునారికిజేతములునొసం
 యర్థులబిలిచి వెయ్యరులిడునె

బట్టుబాగడనినొక పూటబత్తెమిడని

యతినీకృష్ణుడుసత్కృతులందఁగలఁడె ||భూ.

సీ. అప్పిచ్చి ముక్తరియమగునాతఁడధర్మ డెగదొట్టు నాతఁడు
తగవు పెన్ద, అడ్డుండి తప్పించు మనున ఁడుకినుండు తం
టాలు బట్టునాతందుసాధు, వెరువిచ్చియడిగిన నరుడుదు
రాష్ట్రుఁడు నముక్తతుతిన్న వాఁడార్యవరుడు, దాచయిచ్చిన
సాముక్తదలఁచువాఁడవివేకి లేదుపొమ్మునువాఁడువేదవేత్త
యనుచుతీర్పులు చేసినయట్టిమూఁఁడు

లంకకన్నను గుణవతులవనిలోన ||భూ.

సీ. తనదుగర్భద్రవ్యమునకు నేడ్వఁగ నేల యితరసంపద తాన
హించలేక, అంయూలు రంతునోయినఁ గృశింపఁగ నేల తా
నన్యసతి పొందుమాన లేక, తనదుశత్రులసాధ్యులని చింత
పడనేల యొరులమాపంగఁ దానుదుగలేక, తనపుత్రులవ
గునులని మొత్తుకోనేల యొకరివిడ్డలనీతి కోర్వ లేక

యెఱుగ నేరని మూఁఁడుల కేమిజెప్ప

దీనికిఫలంబు మీఁదనుగానవచ్చు ||భూ.

సీ. తనతాతనిరతాన్నదాతయంచన నేలను సలామెయాళ్ళంత
ముప్పియెత్త, తనతండ్రిగారు సద్రవత నిష్ఠుఁడన నేల తల్లి
బల్ బారవత్తనలుసేయ, తనదుభార్యను వరగుణవతియన
కూతురుకలవంపు రీతిండువ, తనవారలంత సద్ధర్మా
ననేల చెల్లితాచార్యముల్ నేయుచున్న

తానుతీర్పరినని యభిమానమేల

కొడుకుయొకమూలఁ దెరవాట్లుగొ

సీ. అప్పులుచ్చుకొనిలేదను మొండికొయ్యకు

భారమగునె, గురుజనద్రవ్యా పహరణశీలున కన్యధనము
 హరింప సంతాపమగునె, తల్లిదండ్రులను బాధల బెట్టుకూర
 చిత్తునకు బాంధవవీడ దోషమగునె, పాలించుప్రభువు కపా
 యమించు దురాత్మునకుమిత్ర) ఘాతయన్యాయ మగునె
 తనయుపత్నిని రమించు చారుణునకు

వరసతీనంగమా స క్తిపాపమగునె || భూ.

సీ. పుత్రిక కేనల్లఁబూసఁ బెట్టనిమామగా రల్లునకురత్న హార
 మిడునె, పెనిమిటి కేకూడుఁ బెట్టనియల్లాలు శ్రీబంధులకు
 విందుసేయఁగలదె, తనతల్లిపట్ల నెత్తప్పినమూర్ఖుబింతల్లి సూ
 జ్ఞానీతి మల్లగలఁడె, తమ్ములకే కీడు తలఁచెడి పాపాత్ముఁ
 డొకరి బాగుకుదింత యుంచగలఁడె

యిట్టిదుర్మార్గవర్తుల కెవరుచెప్పఁ

గలరుయమరాజు యొక్కఁడుదక్కంగజగతి || భూ.

సీ. తల్లినివేరుంచితమ్ములవిడఁదోలి అక్కచెల్లిళ్ల సామ్రాజహ
 రించి, బంధువులనుతృణ ప్రాయంబుగానెంచి యొరులమా
 వఁగ మదినూహఁజేసి, తనకన్నఁదెలిసిన జనుఁడెవ్వఁకనికొ
 వ్వి యించుకంతయు ధర్మ మెఱుంగ కుండి, లోపలబహుమ
 రాలోచనంబులుజేసి పెక్కినితులు పెక్కుబలుకుచుండి

బుధులకొకకీడు సేయంగఁబూసఁజూచు

నిట్టిపురుషాధముని జన్మమెందుకొఱకు భూ.

జనద్రవ్యా పహరణాన్వయమొక్కటి అన్యసతీనంగమాప్తి,

1, పితృమాతృసద్భక్తి విముఖాన్వయమొక్కటి యాశ్ర

త్యాగమొకటి, నాధునజ్ఞనబంధు జనదూష్యమొ

మినిందాపర భావమొకటి, వివిధపండితవర్గ

విద్యేష మొక్కటి మిత్రఘాత్యుత్ప ప్రమేయ మొకటి

యిన్ని యనుగల్గి వర్తింపుచున్న మోట

కొయ్యలకొకళ్లు తీర్పులు చెయ్యగలరె || భూ.

సీ. తన వాడుతలవంపు పనులుజేయనహించు పరులుజేసినశప్పు
పట్టజూచు, తనయింటిలోకాని పనికమ్మకోజూచు పొరి
గింటిపని రవ్వపరుపడలెచు, తనపుత్రిజారవర్తన మాటు
పడజేయు పరులబిడ్డలరంకు బయలఁబెట్టు, తనకుచెల్లిలి
దొంగ తనములోననడంచు లాతివారైన హేళన మొందు

యిట్టిదుర్మార్గులకు యమపట్టణమున

దీనికిఫలంబు తథ్యమైగానవచ్చు || భూ.

సీ. వ్యాఘ్రంబులేళ్లజంపక మల్లి పోవునె, పిల్లిమానునెకోడిపిల్ల
బట్ట, తోడేలుమేకలదునుమాడ్కుండునె, పెనుఁబాముగిప్ప
లదినకయున్నె, కొంగచావులను గళ్ళుక్కునమ్రొంగుకుండునె,
జేగగువ్వలనుపీడింపకున్నె, దుంతగుట్టములను దొడరికొట్ట
కయున్నె కాకిగోరలఁదన్ని కరువకున్నె

ఖలుఁడుసజ్జనులకుఁ గీడుదలఁపకున్నె

కూడదనియెందఱున్న నీక్షోణియందు || భూ.

సీ. బాలుడంచును పోట్లపసరంబువసులునె గుడ్డివాడని కాట్ల
కుక్కజనునె, చూలింతెఱాలని తేలుమన్నించునె ముసలిగో
వని కాకిమొక్కులిడునె, ఫలవృక్షమని గదల్చకపోవునె
గాడ్చు భూనుయండని పులిపూజలిడునె, పలుకుచిల్కని పిల్లి
దలఁచి యూరకయున్నె యీనుచేసని మల్లియెద్దు జనునె

ప్రజలబాధించు దుష్టవర్తనుడొకండు

నుదనునకుఁగీడు సేయంగఁజూడకున్నె భూ.

సీ. కంటిలోపల పెద్దకాయ గాచినలాగు కడుపులోపలబల్ల
 బొడిమినట్లు, నరములపై గొప్పకురుపు బుట్టినమాడ్కి
 పెడతలనొకకంటె పెరిగినట్లు, కాలిలోపలకొట్టు గట్టిగా
 తిగినట్లు పొట్టలోపలశూల బొడిచినట్లు, మూత్రరంధ్ర
 ములోన ముల్లునాటినయల్లు గూబలోపలపుయ్యగొలికినట్లు
 చెడుగుకొడుకొక్కరుడు బుట్టిచెడ్డహాని
 వానితలిదండ్రులకు సేయవనుధయందు భూ.

సీ. ప్రబలశత్రువుల శవముదెంచ బోలేడు బీదలజంపంగ
 పెద్దమెకము, యెదిరించువారి నదేరాయనగ లేడు బుధు
 లమాకొన పెద్దపొట్టిగిత్త, తన్నవచ్చినవారి దరిజేర
 గాలేడు సాధులపైకి విస్తారబలుడు, తనయిల్లుపుచ్చుకో
 దలంచువారికి మొక్కు పరులమాపగ బహూసాదువేత్త
 హరిహరీయిట్టి పాపాత్ములవనిలోన
 మన్నుచున్నారు యేమనివిన్నవించు భూ.

సీ. వీరు పెద్దలటంచు వీరుబంధువులంచు వీరునజ్జనులంచు వీరు
 గురువు, లంచునువీరు ధరామరోత్తములంచు వీరుయోగ్యు
 లటంచు వీరుసుకవు, లంచునువీరులాచార్యు లంచునువీరు
 విద్వాంసులంచును వీరుసద్విచారులంచు, వీరునదమలాశుక్రు
 లటంచు వీరుపూజార్హ ప్రవాగులంచు
 యించుకంటెయు మదిలోదలంచబోడు
 దుండగంబునపలుగాకి మొండికొయ్య భూ.

సీ. వులినిజంపగ నక్కపోతుగాసినలాగుజలధియీదగఁగుక్క
 జనుకువగిది, గరుడుని గరువనీర్కట్టె పొంచినమాడ్కి
 కొండకోయగ గొట్టెమరుహాని, దంతిలోబెనగంగడుం

తామునమాస్కి వృషభమడ్డగం బిల్లియెగిరినట్లు, కాలనర్య
ముమింగకప్పచూచినరీతి దీపమార్పఁగఁగూఁగదిరుగుభాతి
ధరణి నిధమాధముండొక్క నరుఁడుకొన్వీ
గొప్పవారలతో యెదుర్కొనఁదలంచు భూ.

సీ. ధర్మబువీసమంతయుఁదల్పగానాస్తి దానమన్నదికలలోన
నున్న, అధిపానమునవంతఁ గానగివట్టిసత్యవాక్యంబు శేషం
బులమి కాదుభావంబుగోరంతయునుకల్లశమనమానక్తి
కొంచెముపలుకెక్కి, స్నానసంధ్యాద్య నుష్ఠానకరక్తంబిల్లె
వవైల్లువభక్తి తోవనబు

యట్టిమూఁడులఁబుట్టించినట్టి బహుత్

ననఁగవలెగాక పీండ్రఁడిట్టుఁబనేమి భూ.

సీ. అన్యాయకృతివాని కాధారభూతంబు దుర్బుద్ధివానికిఁదోఁ
డునీడ, దారుణత్వమువాని తలపైకిరీటంబు పరదూషణము
వానిపంటచేను, అన్యాయవృత్తి నీఁడధ్యసించినవిద్య బం
ధునైరము వానిపట్టుకొమ్మ, ప్రాణిహంసకర్మ వానినిత్య
జపంబు పాపశీఘ్రమువాని పాలిసాము

యచుచులోకులు తన్నఁడుకొనుచునుండ

బ్రీశుకుమనజుకన్న గార్దభముమేలు భూ.

సీ. మహిళోపకార ధర్మము వహించెడుగాని యసహాయభూ
రుడన్యాయకృతికి, నముచితస్మృతిశాస్త్ర చర్చనేయఁడుగా
ని మూఁఖ నాదములకు మొనటిచెయ్యి, పుణ్యకార్యారంభ
బుద్ధిగాంచెడుగాని పాపకర్మకు మతిస్థాపకండు, పరలోక
చింతఁదొడఁడుగాని ప్రాణిహంసా కర్మయఁడు నిష్ఠాగర్హిణుఁ

డనుచుభూజనులిట్లు దన్నఁడుకొనఁగ

నుండునునుజుండు జీవన్ముక్తుండుగాడె భూ.

సీ. పృథుశౌర్యమున్నఁ జూపింపగావలె శత్రుసేనల ప్రతివేంచే
యునాఁడు, దృఢవిద్యయున్న వాడింపగావలె మహారాజ
ధీర సభాంతరాళమునను, వరకవీర్వీరుల బ్రకటింపవలె
దోహకాది మూర్ఖులదిట్టఁగాలవండు, అమితధైర్యంబు
న్ననగుపింపవలె మహాఘనవిపక్షత ప్రాప్తకాలమందు

నగువరచకున్న చచ్చుపినుగులుగాక

వీరులొకపూజ్యుల పృథివీస్థలమున భూ.

సీ. జారుడై దుష్టప్రచారుడై పాపవిచారుడై బహుమరాచా
రుఁడగుచు, హీనుడై మూర్ఖసంతానుడై తృక్తాభిమా
నుడై నిరతాప్రమాదుఁడగుచు, దుష్టుడై సజ్జనకష్టుడై
కోపసందఱుడై నిజకులభ్రష్టుఁడగుచు, క్రోధియై బంధు
విరోధియై బహుజనబాధియై బుధమనో వ్యాధియగుచు

బరగుచున్నట్టి నిర్భాగ్యనరుడుతనచు

పాల్కుయిక్కడయగునె యాపయినిగాక భూ.

సీ. యేసినందలము ప్రైకెక్కించినను క్రిందికురుడిఘల్లెల కు
రుకున్నె, పిల్లినిగద్దియఁబెట్టి పూశించిన నుచ్చిష్టభక్షణం
బుమఁగగలదె, బలుచక్కెరల యుక్కెరలఁగాకి బెంచిన
గామకూతలుగూయఁ గణఁగకున్నె, దూన్యవోతుకు యెన్ని
వన్నెలుపిద్దిన బురదగోతులలోనఁ బోరలకున్నె

నిచేమనుజుని బుధులుమన్నించివేర

నిలిచిననువాని గుణముజూపింపకున్నె భూ.

సీ. కఠినమాస్రమర్థుల కొనఁగనివాఁడు నొరులకల్మషి దుఃఖ
ము. దువాఁడు, సంతతదుర్జయచారుడై దగువాఁడు పరు

లకాధించఁ బాల్పఁడెడువాఁడు, తమ్ములఁజెరువ యత్నము
దలంచెడువాఁడు బుధులతో వైరంబుఁ బూనువాఁడు, పదు
గురుకాదన్న పనులుజేసెటివాఁడు పరధనంబుల కానపడెడు
సుకవిదసములతోఁ బోరఁజూచువాఁడు (వాఁడు
దుర్గతినిజెందు నిహపరదూరుడగుచు భూ.

సీ. పరువుపాఠై జను పౌరుషమణగారు కులముగోదావరి కూల
జరుగు, మహిమమర్యాదలు మంటలోగలియును చదువులు
సంధ్యలుచట్టువారు, ప్రజలుబుద్ధులు నరలోక మేగును గొ
ప్పలుకీర్తులుతుప్పలెక్కు, ధర్మమార్గమునీతి నిర్మూలమై
యుండు సకలవృత్తివ్యుసన్నగిల్లు

వంశమందుననొక పాపవర్తనుండు

బుట్టుటనుజేసిబుధులకీ భూమియందు భూ.

సీ. గడియలోపల పెక్కు కల్లలాడఁగవచ్చు నాడినమాట లేద
నఁగవచ్చు, అప్పులుయెగదొబ్బి చెప్పకొమ్మనవచ్చు చుట్ట
లచుల్కుఁగాజూడవచ్చు, తనవారసకబాధలఁ జెట్టగావచ్చు
మిత్రీఘాతుకవృత్తి మెలఁగవచ్చు, యొరులకొంపలు మా
మనూహనేయఁగవచ్చు తనయులనై న బోఁదరమవచ్చు

గాని యమలోక బాధయొక్కటియఁగడువ

కఠినచిత్తులకదిచేత గాదునుమ్ము భూ.

సీ. వ్రాసెనవ్రాసఁగా వ్రాయలేదనవచ్చు తప్పజేనుకులోన
రాచవచ్చు, నీతిఁదెల్పఁగబోతె బూతులాడఁగవచ్చు పెద్ద
లుకాదన్న బెనఁగవచ్చు, యింటికేగినవారి నెదిరికొట్టఁగవ
చ్చు కానికూటికి వడిగట్టవచ్చు, పలుగులొయ్యలమాట
పాటిసేయఁగవచ్చు బుధులవాక్యము తోసిపుచ్చవచ్చు

గానికూర్చులు యమభాషునగదాభి

హతులబాల్కాకయిండ శక్తిం తెనకు భూ.

సీ. తల్లిబండెలమారి తండ్రియవ్వలముచ్చ జ్ఞాతిబహు శ్వేషి
భాగితకోపి, మరదలుబహుచండి మానగారవివేకి యత్త
దుర్గుణగణాయత్త భావ, మరిదితంతరగొట్టామనసి కోడలు
మంకు భార్యగయ్యాభి నిర్భాగ్యులు, చెల్లెలుగడుదొం
గయ్యెడు కూళపుత్రిండు దుర్లయుండు

కూతురుపిసాభి. అందరికి పెద్దనర్మార్గుడరయతాను

యిట్టిపురుషాధముని జన్మమొందుకొంటు భూ.

సీ. కన్నగానికి జూబగాడుమిత్రుండు మద్యపానవృత్తికి కుల
భ్రష్టుగురువు, పరమలోభికి మలభయతుండనిపతి గుణహీను
నకువల్లుకొయ్యతండ్రి, ధర్మశూన్యునకు కృతఘ్నుండుచు
ట్టగా మొండివానికిదుర్లయుండకొడుకు, కర్మబాహ్యున
కు సంకరకులుండావుండు దొంగమండకు లంజతోడునీడ

యగుచునన్యస్య సంబంధమమరియున్న

యిట్టివారెసిరి గాంచీధరిత్రి భూ.

సీ. తండ్రిదూషించి పెద్దలనుతింపని నేల తమ్ములఁజెరిపిసధర్మ
మేల, తల్లినినన్ని బాధవపూజనంబేల మిత్రునివిడిచి పై
మేల్లేల, గురునినిందించి భూసురులవేడఁగ నేల బిడ్డనమిడి
మొకండబెంచనేల, యాశ్రితునటుదోలి యధ్ధిరక్షణమేల.
పైనిమిటిట్టి దైవమతియేల

యెఱుంగ నేరని మూఢుల కేమిచెప్ప

తెలియబడవచ్చు యమసభాస్థలమునందు భూ.

ఊళ్లుదోచుకు రాతిగుళ్లుగట్టఁగ నేల యిళ్లుబుచ్చుకు తోటలే

యనేల, పృజులబీసింది ధర్మముసేయఁగా నేల దాల్చుగొట్టి
నువ్వదానమేల, మాన్యములేకబళించి మఖముసేయఁగ
నేల సాధులజెరిపి పైశాంతులేల, బుధులసాముష్కూరించి
భూరియివ్వఁగ నేల పరములుగూల్చి గోపురములేల

యిందుకుఫలంబు దేహాంతమందెతవకు

నెఱుక బడుగాక కూశలకేలచెప్ప భూ.

సీ. బురదగోతులలోన బారలాడుచుండు సారచందనగంధచ.
ర్చయేల, పరగళ్ల వెంబడి దిరుగుగాడిదికి విశాలమందిర ని.
వాసంబులేల, బయలుపుల్లెలునాకి బ్రతికెడుకుక్కకు స.
రసాన్నభక్ష్య భక్షణములేల, యడవుల చెట్టెక్కి యాడుకో
తికిరత్తి సాధాగ్రీసీమ సంచారమేల

మూర్ఖజనునకు సతితప్రేమాదకరణ

సాధుసజ్జనగోష్ఠి ప్రసంగమేల భూ.

సీ. పదుగురుమెచ్చి శాబాసునన్నదిమాట నడిమ్యగంబుల జి
క్కువడినమీట, వ్యాఘ్రసింహముల నుక్కణించునదివే
ట గుఱుఁఫలోత్కృగమెనతోట, నిందుకాబహు జనులుం
కున గేపేట యిల్లారుగల్గుట యింటితేట, పరులచేసాధింప
బడకయున్నదెకోట నదిచాందినడచు చున్నదియట

విన్నవారికి హృద్యమైయున్నపాట

కన్నవారికి జిత్తిమైయున్ననాట భూ.

సీ. కలిమెంతగలిగిన దొలఁగ వాపత్తులు తమరెన్నివిధముల దం
న్నుకోన్న, తపమెంతగలిగిన తప్పదుకర్మంబు తోచకతమ
రెంత దుఃఖపడిన, చదువెంతగలిగిన వదలదుదాద్రవ్యమా
కకె తమరెన్ని యూళ్లుజనిన, బలమెంతగలిగినబాయలువాడ

ధులు తమయెన్నో యుసాయములనున్న
 యనుభవములు దప్పించుకొనఁగ శక్తి
 గల్గునే న్వామి నీయనుగ్రహముదక్క భూ.

సీ. కలిమెంతయున్న బీకలదెప్పగావద్దు విద్యయెంతున్న గద్దెం
 పలకు, ధనమొకయున్న మత్తలవహింపగ వద్దు దొంత
 నం వెంతున్న త్రుళ్లవద్దు, వీర్యంబదెంతున్న విజ్ఞప్తిగవద్దు
 తపమెంతయున్న కోరికలువలకు, బుమెంతయున్న దుర్బ
 లున దెంతనవద్దు ప్రజ్ఞలెన్నున్న జెప్పంగవలకు
 సాటిజెప్పినయీ మాటపాటిజేసి

యున్న మనుజులుబహు కీర్తి నొందఁగలరు భూ.

సీ. వరవంచనాబుద్ధి పాటిసేయగ వద్దు విలుఘలతోగోష్ఠివికువవ
 ద్దు, యువకాణికవకార మూహసేయగ వద్దు అన్యులనిందో
 క్తులాడవద్దు పెద్దలుతగవుజెప్పిన దోయిగావద్దు పరుల
 బాగును చింతపరిగవద్దు, పలుగుకొయ్యలను చేపట్టియుండ
 గవద్దు శివవిష్ణు దూషణల్ చేయవద్దు
 యిదియెఱుంగని కూశల కేలచెప్ప

తెలియబడవచ్చు యనుసభాస్థలమునందు భూ.

సీ. ఆత్మకన్యావికృతీ చూసకునకు మదిదూషకుంకను కూకు
 దుండుదలఁచ, పదయుగతొళనా భావభోజికి దురాచారుఁ
 డైదగు శిరస్సునెరతుండు, విప్రవర్గక్షేత్రవిత్తహారికి య
 పరాధియాన గ్రహారప్రదాత, సతతసంధ్యాకరత్ర సంత్య
 క్తునకు మహాశకుండునొ యజ్ఞధీతాపరుండు

యహహయీకలికాల మాహాత్మ్యమరయ

మింతయైదోచెగద ధరాభ్యంతరమున భూ.

సీ. రణభీరువునకు దారుణభయ్యుడై తోచు ప్రబలసంగ్రామప్ర
వర్తకుండు, నన్యతభాషికి నసహ్యలాపుడై యుండు ఘనత
రసత్యవాక్యప్రతుండు, జడమానసునకు సేవికాయవ
లెనుండు సరసకోకికి ప్రసంగశాలి, పాపకారికిదుష్ట భావ
నుడై దగు పుణ్యకార్యారంభ బుద్ధిచరితుండ

హహాయీయుగధర్మబు లరయదరమె

యిట్టిగుమతులె నుజనులనెన్నుచుందు భూ.

సీ. చందనగంధంబు చర్చసేయుటదొడ్డె బురదదాల్చుదె దున్న
పోతుమేన, బంగరుతగిటిదుప్పటి గప్పగొప్పొనె గంగిరెద్దు
కు లేదె రంగుబొంత, రవణీయ రత్నహారముఁదాల్చుయొకనీ
ఁజేసగానికి లవెవెంటి పేర్లు, ఘనతరంబగుసాము గణియిం
చప్రతిభానె వారకాంతకులేదె భూరిధనము

వైభవంబునకివిగావు వరుసలరయ

అమితదానయశః ప్రతాపములుగాని భూ.

సీ. కన్నబిడ్డలఁజంపగణగఁజూచినయద తల్లిగాదొకవిషవల్లిగా
ని, తలిదండులిగుహానిఁ గలుగజేసినవాఁడు కొడుకుగాదొక
పెద్దపడుగుగాని, తనయులనందందఁ దరమిక్కొట్టెడువాఁడ
తాతగాదొక యమదూతగాని, తమ్ములఁజెరువ యత్నము
కేసెటివాఁడు యన్నగాదొక మోలదున్నగాని

తనదుదాయాదులను బోవదలఁపడని

నరుఁడుగాఁడతఁడు వానరుఁడుగాని భూ.

సీ. కాయంబుమృదుగతి కంకటియెరుగునే పుష్పవాసనచీడ పు
ర్వగమనె, సాయుసరుచితెడ్డు బర్హిహించునె తేనెపినిసి
ద్ధితెలియఁగలఁదె, సానచందనగంధ సౌరభ్య మెఱు

నూన్రొంబుమాక్తిక శుద్ధిగనునె, జలముమహాస్త్వరము
దెలియ "ర్చనకప్ప అడవియోషధి సత్యమరయగలదె

తులువమానిసి పెద్దలగలిసియున్న

గాని వారిగుణంబులు గాంచగలదె భూ.

సీ. ఎలుకలజంపి పిల్లులకుఁ దెట్టించి గుల్వలదునుమాడి సాశ్వ
ముల కొనగి, కప్పలబట్టి నీర్కట్టెలకొప్పించి శేష్లఖండిం
చి తోడేళ్లకిచ్చి, బలుదువ్వలనుద్రొంచి పులులముందట
బెట్టి బక్కల నక్కలపాలుచేసి, ఫలవృక్షవనము కట్టెల
క్రిందజూరిచ్చి పొట్టచేల్చోసి యాలోతుమేడి

నట్టితమవంటి ధరాత్రిస్మృ లవనినాన

గలరెయని మోలకొయ్యలు బలుకునుండు భూ.

సీ. గడుపితాచిమురీతి నెడిపకభక్తిఁచి గాఢానుశరమట్లఁ గ
దుపుపెంచి, గాడిదెచికి ఁను గతిఁ పల్కికొనించి గొప్పయా
లోతులాగున మదించి, ముదికోఁతిలాగున మొకముబిడ
యించి వరఁడుపోలికె యిత్కువలుగవించి, దున్నచొప్పున
పెద్దపిన్నలఁ దొలగించి తలపుచ్చుశుకంబు గతిచరించి

మించితాఁదెద్దనంను గిర్వించియున్న

హీనునకు గీర్తిగల్గునా మెంచిచూడ భూ.

సీ. కాటిల్యమెక్కువ కార్పణ్యమధికంబు మాస్సర్వమురవు
దుగ్ధదమతరుచు, కోపంబుగాటంబు కూర్తిరివ్విము ఘ
నంబు గిర్వంబులావు మువ్వురతదొడ్డ, దారుణాస్విము
పెల్లు దొర్జవ్యమతిగొప్ప జారత్విమెచ్చు దౌష్ట్యంబుపెక్కు
చాంచల్యగుణము విస్తారంబు చాపల్యమతిమాత్ర మన్య
యగతినమృధి

గతిగివర్తింను పాపచిత్తులుహసించి

యెగ్గులెన్నుదు రాద్యుల సిగ్గుమాని భూ.

సీ. సదమలస్తుత్య వంశమునకు దౌష్ట్యకారి హీనునిబెద్దగాన
మర్చి, సంతతసాధు నిశ్చలపుణ్యవర్తికిఁ బలుగుగ న్యూరిని
భావ్యఁగూర్చి, బహుధర్మకీర్తి తల్పెరునకుదుర్లయాకరుమూ
ర్ఖుఁ దనయునిగానొనర్చి, సగనసాందర్య లక్షణకభావతికి
ముష్కరకురూపుని భర్తగాఁగుదిర్చి

అబ్జభవుఁడు లేదీయపూజ్యశ్వమెల్లఁ

బనికిరానియ్యడది యేమిపాపమొక్క భూ.

సీ. కొండంతవిత్తంబుఁ గూడఁజెట్టిననేమి దానహీనుండైన
మాంబుండు, నిఖలవిద్యాభ్యాసనిపుణుండైననునేమియమిత
దుర్గర్వాంఘ్రుండైనమనుజుఁ, దురుతరసంవత్తులొదవయుండిన
నేమిదీపరత్నోశూన్యుండైనజనుఁడు, బహుకాలమాయాపుబ
డసియుండిననేమి యపకీర్తిభాజనుండైననరుఁడు

యిట్టివారల గొప్పలనెన్నుచున్న

పురుషునివివేక మెంతనిబొగడవచ్చు భూ.

సీ. చతురంగబల సముద్ధతినిగ్రాలిననేమి యానన్నరక్ష నేయని
నిశ్చెష్టుఁ, డిద్ధరాతలమంతి నేలుచుండిననేమిబుధులబోషిం
చని మూర్ఖచిత్తుఁ, డవ్యదేశంబులు నాక్రమించిననేమి ప్ర
జాచూర్తిభాసి బోవనిఖలుండు, చిరుమటెక్కింబులు పె
క్కుపూరిననేమి శరణాగతులను బెంచనిదురాత్ముఁ

డిట్టివారల సాభాగ్యమెందుకొఱకు

వీరిఁగొనియాడఁ బోడపన్మూరిగాని భూ.

సీ. ప్రభువాఙ్మకొలదియే ప్రజలమర్యాదలు పరిశిష్టకొలది

యే సతిగుణమ్ము, భాగ్యముకొలదియే బంధుసన్మానంబు
 తిండికొలదియే దేహపుష్టి, మాతలీర్పుకొలది కూడురున
 డవల్లు నేలమంచికొలది చేలపంట, గురుబోధనాప్రాసేకొ
 లది శిష్యులతెల్వి తండిగ్రీవికొలది తనయువృత్తి.

గానియెక్కువ తృణమంతగలుంగలొడు

తోచకూరకె చింతించిదుఃఖపడిన భూ.

సీ. తిండిపోతుకుఁగూటి కుండయందునెభ్రాంతి దురితాత్మునకు
 గురువోహించిత, కామాతురునకన్య కాంతారతాసక్తి
 పలుగుకొయ్యకుఁ గానిపనులతిలపు, సావకాశిసజ్జ నాపకా
 రవిచార మతిహీనగుణికి నీచానురక్తి, కూర్చిత్తునకు స
 ద్గోష్ఠిజనద్యేవ మతిధనాకాంక్షి కన్యాయబుద్ధి

బాయవెప్పుడు నారతిసాలికరక్తి

మోటియొకాని యెఱుంగరాదెవరికైన భూ.

సీ. ముప్పుద్ధిలలువైన దొంగునుసంపత్తివహింపమొదలినగీ
 ర్తిమల్ల, నన్యాయమెచ్చిన సనికారమూడును మదముదట్టి
 నజనుమాదవంబు, జారవ్వమెచ్చిన సన్నగిల్లుప్రీతి ను
 టిలత్వమురువైన గొప్పచెడును, గర్వంబుతడుచైన గౌరవం
 బుదొలంగు ద్రోవ్యాసపెల్లెన ధర్మముడుగు

యివియెఱుంగక పరించుహీనజనులు

పనికిరాకుండుదురు గడ్డివరకకైన భూ,

సీ. ప్రభుపురుషయై యైన ప్రజలుజేసినకర్త పతివరకుండైన
 భార్యకర్త, అధానికుడు లోభియైన సర్థులకర్త కరణము
 చెడుగైన కాలకర్త, తిండికుచ్చితుండైన తనయపర్థిము

కిర్మ తల్లినిర్దురుయైన పిల్లకిర్మ, క్షీతిచిక్కదేరినచేని
యాతనికిర్మ కుటుంబుడైననరుండు కులముకిర్మ
గానివారలదుష్కర్మ గామతలవ
యెఱుంగనేరకవారి నెగ్గెన్నరాదు భూ.

సీ. కవిజనంబుల తుపద్రవముఁ దల్చుటముప్పు బలవంతుతో
వైరపడుటముప్పు, దేశాధిపతిని నిందించఁ బూనుటముప్పు
గ్రామాధికారితోఁగఱుముప్పు, చెడిచుట్టమింటికిఁజేరఁబోవు
టముప్పు కడుగులతోఁబొందు చేతముప్పు, భార్యకుఁజనువి
చ్చి పాటిసేయుటముప్పు పదిమందికాదన్న ననులుముప్పు
కెఱుంగియ్యలమాట నమ్ముకొనిబుధులు
పాదుతింటాల పనికిడ్డపడుటముప్పు భూ.

సీ. పరమమూర్ఖుండైన సరసాగ్రగణ్యుండు శుద్ధజనుండైన
బుద్ధిశాలి, సంకరకులుండైన సంపూజనార్హుండు యవివేకి
యైన ప్రజ్ఞాన్వితుండు, గడుపందయైన ఏకమశౌర్యధు
ర్యుండు మలభక్షకుండైన మాయ్యగుణుండు, పరుషభాష
ణుండైన బహువాక్యచతురుండు ధర్మశూన్యుండైన తగవు
యనుచుబొగడిక గాంతురీయవనియెఱి (పెద్ద
హీనులైనను వ్యవహారమూనియున్న భూ.

సీ. సాహసాదార్క పౌరుషశాలియాతఁడు పావనవంశ సంభవుఁ
డతఁడు, నిఖలవిద్యాభ్యాస నిపుణుఁడతఁడు మహాదానక
భాధురంధరుఁడతఁడు, అంచిత చతురుపాయజ్ఞుఁ డతఁడు
బుద్ధికుశలుఁడతఁడు పూజ్యగుణుఁడతఁడు, సదమలకీర్తివి
స్తారుఁడతఁడు భవ్యసరససౌందర్య లక్షణుఁడతఁడు
యైవ్యసిద్ధాంతిఁ బదిపల్లెలేలుచుండు

నతఁడునర్వజనోత్త ముండనఁగఁబరగు భూ.

సీ. కుక్షింభరుచి బుధరక్షౌవరుడంచు నలనికృష్ణునిమహా త్యా
గియనుచు, బహుబీజసంభవుఁ బరమసావనుడంచుఁ జంచ
లాత్ముని ధైర్యశాలియంచు, దౌర్జన్యకారిని ధార్మికోత్త
ముడంచుఁ గలిచిత్తుని దయాకరుడబంచు, జారకర్మునివ
రదారవర్జితుడంచు, నుత్తమాధుని శాస్త్రవేత్తయంచుఁ
గవులుకక్కుర్తి చేతను గడుపుకొఱకు

సన్నతింతురుమదిలో సచారపడక భూ.

సీ. వండిత శ్రేణికిఁ బ్రీలలమాత్సర్యంబు ఘనకపిందుగ్రీలకుయా
చనగుగాంబు, భాగ్యవంతులకు వైభవమదోద్యోకంబు స
త్కులోద్భవులకు జారవృత్తి, ధరణీసురులకు సత్కర్మాత్మన
పేక్షిత విద్యాధికులకు దుర్విసయగరిమ, నరనాథులకు నీచ
పురుషసాంగత్యంబు తాపసోత్తములకు, దామసంబు

నలువగల్గింపడేని తనస్మహిమఁబొగడఁ

దరమెయెవ్వరికైన యిద్ధాత్యయందు భూ.

సీ. కలిపురుషవ్రతీ కాశులైదగుమోట పశులగామరులు భూపా
లులైరి, చెడుగుఁగింటలకెల్ల బాడమినగడుతొత్తుకొడుకు
లుదొరలైరి గురుతుడనర, జారచోరులు కురాచారులన్యా
యవ్రాచారులు ప్రబలులై గేరుచుండిరి, మాలలుతమృల్లు
మంగల్లనంబులు బలువెజ్జలైరిభూతలమునందు

నొరియాయుగధర్మంబు లరయమెడికి

విశ్రయకరంబులై గనుపించుచుండె భూ.

సీ. పలుపురుషీయన్న పనులు పెక్కునరించి పలుమరుపరుష
భాషలువచించి, పూటపూటకు మాంసపుంజముల్ కలగిం

చితనైభవమున మత్తవహించి, పలుకొంటెలను కెదల
జేసిమన్నించి బుధనంగతి కనహ్యబుద్ధిగాంచి, అన్యాయ
మున విత్తమాన్జనగాఁగించి పెల్లుగాఁదిండిచేయొల్లఁబెంచి
యించుకొనియు నదవ్వియెఱుగనట్టి
హీనునకుఁబారుషము గదైయెంచిచూడ భూ.

సీ. అంగడంగడ చిచ్చమడిగివేసాల్ వేసి జాబులుదెచ్చి పైజా
ర్లుబట్టి, బాజార్లుదుడిచి సవారీలుమోసి గురాలమేపియు.
గుడిరాళ్లుద్రవి, పొగచుట్టలంబీల్చి గొంగంపుచానలయిల్ల
కావలియుండి యెఱుకొనెప్పి, పశువులగాసి తేప్పలుదీసి ముం
డలదార్చి లంజలకుఁబాదంబులొత్తి

పాట్లఁబడిమీఁద దొరయైనవాఁడుధర్మ
నీతిమాగ్గంబు నడువగానేరగలఁడె భూ.

సీ. ప్రజలనందఱబాధ పరుచుటకైబుట్టి యాచకాళుల దిట్టియ
వలగొట్టి, సరసమహాక వీశ్వరులకెగ్గులుగొట్టి కొంటెల
నలుగురఁగూడగట్టి, పూర్వప్రస్థులు భూమిలోనికివాట్టి
పండితోత్తముల రాకుండఁబట్టి, బీదలమనవిదెల్పిన మా
ర్మగమువెట్టి ప్రజలనంపత్తి గర్వమానదొట్టి
నట్టికూరనృపాలుఁడు గట్టిదనము
దిట్టముగభవ్యకీర్తిచే పట్టగలఁడె భూ.

సీ. పలుగుగయ్యాళి దెబ్బలగండుపలుగాడి మాలుగఁబోతు
బల్మాయలడి, పిశినిగొట్టుపినాళిపెంకెబొంకులపుట్టచెడు
గు నిక్కులయిక్క చెనఁటివంకు, టకుబాజకల్లరి టాటో
టుగడుమోట బందెలపుట్టిల్లుయందగతై, రంతులరాట్టంబు
రవ్వలమారి తంటాకోరు రంతులరావుముచ్చ

యిట్టేబేస్తంపు పెండ్లాము నేలుచున్న

ననుచోర్చాగ్యదశయెన్న యొరులనశమే భూ.

సీ. దానిధర్మదయావిహీనమానసురాలు సకలమాయూవా
దజన్మరాలు, గుణతరానేక మర్గుణ గణాన్వితరాలు బ
హుజనోపద్రవ సహితరాలు, భూతభేతాశ ప్రభూతభీక
రురాలు సతతాన్వయిందా విచారురాలు, భూరికోపవికార
భారదాహురాలు పరజనద్రవ్యా పహరణురాలు

యెన్న యిటువంటి పెండ్లాము నేలుచున్న

పురుషుని యభాగ్యమెంతని బాగడవచ్చు భూ.

సీ. కులుకుమిటారి పూనింతుచేతికటారి బంగరుబొమ్మ క
ప్రంపుదిమ్మ యచ్చులతలమిన్న చిన్నినంపెగగున్న గో
ములనడుదీవి గుఱ్ఱమావి, వన్నెలదొంతి మవ్వంపుపువ్వుల
బంతి రతనాలతేట నరాలమూట, పండువెన్నెలసౌరు బలు
మానికపుతీరు వలపులమొక్క మేల్తలుపుచుక్క

యనంగనగియున్న చెలిగూడియలరుచున్న

పురుషునియదృష్ట మెంతనిబాగడవచ్చు భూ.

సీ. గమగమవంచు చక్కనిమల్లెపూచెండు తమ్మివాల్నొమ్మ
చే నిమ్మపండు, నిగనిగలాడు బల్సాగను కల్వసరంబు
రంగారు బంగారు బంగారంబు, చకచకలీను మాసికెపుతీ
రు సలాకనీటొప్ప నిప్పవన్నీటివాక, మిలమిలమెఱయు
క్రొమ్మించుమించులతీరు తలతిలల్జూపు ముత్యాలకోవ

యెన్న యిటువంటిలే యన్నుమిన్నదొరకు

మన్నునిన్నునుతుల్ గొన్నయన్నరునకు భూ.

సీ. చిరతరసాభాగ్య గరిమసారస్వతిలోలి వరభోగములశచీత

రుణిగోలి, బహుతరోత్కృష్ట సంపదనిందిరనుబోలి చతుర
మంజూక్తి భారతనిబోలి, రూపవిభాగా కళానూఢినిరనిబో
లి సంతతక్షమను భూకాంతబోలి, భూరిపాతివ్రత్యమున న
రుంధతిబోలి ఖ్యాతినంతానాప్తి నదితిబోలి

చేలగుచున్నట్టి యిల్లాలుగలిగెనేని

పురుషమణి పుణ్యమెంతని పొగడవచ్చు భూ.

సీ. నుదతులమారి పెంపు సాలపుపాటలకును ననబొండ్లచిన్నారి
నగవులకును, మగువలగడితంపు సొగసుచెవులకును యి
విదలగడువిత యొప్పలకును, చిలుకలకొంగుల చిన్నెవ
న్నెలకును నతివలదద్ద యొయ్యారములకు, మెలతలనీటాకు
మేలుకోపులకును చెలియలబలితంపు చెలువములకు

బలునిరాబారి పెద్దలేవలసిత్తోల్లి

జిక్కిరనివించు యెరులకుఁజెప్పనేల భూ.

సీ. భామలచెలువంపు మోముఁదమ్ములకును నబలలేజెక్కు
లద్దములకు, కాంతలసింపెంపుఁ గచ్చిగుబ్బలకును సంగనా
మణుల నూగారులకును, కలకింతకంతుల కమ్మవాలెఱుకు
సుందరాంగుల వాలుఁజూపులకును, పల్లవపాణుల మెల్లని
నడలకు మందయానలముద్దు మాటాకును

గాంచిపులకించి ధృతిసంచలించకుండ

నిలువఁగాశక్యమౌనె యానలువకై న భూ.

సీ. ఒకమారునాసంత పికవిధూకాక లీధ్వనిండ్పక్కంత నా
దములమించి, యొకమాడునిర్మల ప్రకటశరశ్చంద్రి చం
ద్రికా రుచిరహాసములనెరపి, యొకమారునిశితదర్పక ధను
జ్యానుక్తి శబాలనిభకటాక్షములనించి, యొకమారురత్న

కందుకచారు కుచలనత్కాంతం లొక్కించుక గానుపించి
తరుగులెంతటి ధీరుఁ ధైర్యమెల్లఁ
జాంగొందురు కన్నెత్తి జూచిరేని భూ.

సీ. ఒకమారుకెమ్మావి యొగపురాణింవంగ నూటిమీఱఁగ
చిన్నిపాటపాడి, యొకమారుఁగుబ్బల యుబ్బుననడలిన ప
యిలమెల్ల నె పొందుపడఁగదిద్ది, యొకమారుగడిసింబు టొ
య్యారములు దోపఁగిలకిలమనుచు నవ్వలనుఁజొక్కి, యొ
కమారుతేనియ లుట్టిపడ్డటులె శిలివిలిముద్దు వల్కులదఁ
చెలియఁగీతి పురుషుల జితములను (నర్పి
గరుగజేతురు భృత్యులు గాఁగతమట భూ.

సీ. అన్నదమ్ములు కర్మ నానిమొత్తుకొందురు అక్కచెల్లెందు
హాయనుచునుందు, చుట్టాలపదుగురు చుల్కఁగాఁజాతు
తులలిలోలోపల ద్రుళ్ళుచుండు, జ్ఞాతివారలుచాల చప్పట్లు
గొళుదురు వదినెగారులుదెప్పిగదుముచుండు, యిరుగుపొ
రుగులను యిండ్లకురానీను పెండ్లిండ్లకైనను బిలువరె
శ్రీహరిదొంగ తనమొంతచెడ్డతప్ప (వరు
యెంచఁగా నాడుదానికి యేదిలేదు భూ.

సీ. తలక్కిందుగాను వేదముఁజెప్పఁగావచ్చు బహుమంత్రీసి
ద్ధులుఁ బడరువచ్చు, సకలశాస్త్రములు పఠనంగించగావ
చ్చు తీర్థయాత్రాసక్తిఁ దిరుగవచ్చు, సతతోపవాస నిష్ఠ
లుగాంచగావచ్చు సర్వపురాణముల చదువవచ్చు, స్వత్తగీ
తామలన్నియు నేరఁగావచ్చు సఖలగారుడవిద్య లాడవచ్చు
గానిదారిద్ర్యభాధ యొక్కటియుఁగదువ
శక్తిఁగలుగదు యేలాటిజనునికైన భూ.

సీ. క్షీతినాథుచేత తాజీవజెందగవచ్చు బుధులచే మన్ననఁ
బొందవచ్చు, జనులలోబహు యోగ్యుడను పించుకొనవ
చ్చు బుధులలోపలఁ గొప్పఁబొందవచ్చు, జ్ఞాతులచేమహా
స్తవముఁజెందగవచ్చు కులములోఁబెద్దయై మెలగవచ్చుఁ
బరులచేబాదముల్ పట్టించుకొనవచ్చు వీరులలోభ్యాతి వే
నవనిలోపలయెట్టివాడైనగాని (లయవచ్చు
యంచితంబుగ పదికాసుఁబ్బియున్న భూ.

సీ. ఉదయాస్తవయముల నొగిసిదగ్గి నువాని బలువరుకొం
డెమల్ బలుకువాని, సతతంబుపరుషభవలు వచించెడి
వాని యన్యాయవర్తనంజెనవాని, ఒహుగణాన్వితయైన
భార్యగూడనివాని మలినదాసీ కీడ్సలుపువాని, కొఱగా
నిసంకిరక్షలుల గూడెడివాని కానికూళ్లు వడిగట్టువాని
క్షీతినొంటువంటి జనునిలక్ష్యకీటాక్ష.
మూనదరయఁగ యంచుకొంతైనగాని భూ.

సీ. తనుదాను నులిఁజేసుకొనెడువాఁడొక మూర్ఖు వలకన్నవ
నిసేయువాఁడు మూర్ఖు, పలుగుపెండ్లాముఁ జేపట్టువాఁడొ
కమూర్ఖు చాడిచెప్పఁగఁ బూనువాఁడుమూర్ఖు, తనకన్నఘ
నుఁడులేడనెడు వాఁడొక మూర్ఖు వసితకుఁజను విచ్చువాఁ
డుమూర్ఖు, కొఱఁగానివారల గూఁడువాఁడొక మూర్ఖు ప
లుగాకివలె పే్రిలువాఁడుమూర్ఖు
దనరితనవాండు) జేసినతప్పవనికే

మోదమలరెడు వాఁడొక మూర్ఖు సుముక్తు భూ.

సీ. దుర్లయోద్యోగికిఁ బూర్ణాయువదినున్న కుటిలచిత్తునకు న
ద్యోష్ఠినున్న, పాపచిత్తునకుఁ బరమార్థమదినున్న శూకా

త్తునకు సాధుగుణమునున్న, నజ్జనద్యేషి కీశ్వరసహాయమునున్న జ్ఞానహీనునకు మోక్షంబునున్న, ధర్మహీనునకు నుత్తమలోకాంతినున్న కామూర్ధ్వకుఁ బుణ్యకర్మనున్న బహుగుణాచార్యుడై బరంగుచున్న

జనునకిధరమా కటాక్షంబునున్న భూ.

సీ. వచ్చినయవకీర్తి చచ్చినపోవదు తీర్చిపుచ్చుంగ నవ్వుతీరదెఱుఁడు, చేసివకర్మంబు చెల్లదుకుదువక చావుదప్పదు యెంతజడిసియున్న, దేహంతమునగాని తెలియవుదసపాట్లుజననిందకంటెనుచావుమంచి, దైవంబుతన్నమాత్రమెబోచుచుండడు పదుగురుమాట తప్పదుధరితి

యెంతబలువైనదొర నాశ్రయించుమున్న

గలుగనేరదు భాగ్యహీనులకుమేలు భూ.

సీ. తనవారులాతెవారని భేదమరయఁడు దివిరియాపదల నొందించుటకును, శత్రుమిత్రులయుదు సమమైనబుద్ధిగాక్షించుచుభంగించిజెరుపుటకును, ఉపకారివపకారి నొకతీతిఁగాఁజూచి గావించునెంతటి ఘాతయైన, గురువునుదైవ మేకోభావమనుకొని దొడరిచేయును యెంతదోహమైన

అనుచురీతి జరుగుతన్నాఁడుకొనంగ

బ్రతుకుమనుజుండు జీవచ్ఛవంబుగాఁడై భూ.

సీ. పెద్దలెవ్వరచేర విచిచిమాటాడరు భార్యయెప్పుడు తూలబలుకుచుండు, బంధువులనలుగురు పాటిసేయఁగఁబోరు తనవారలంత చీకడుచునుండు, పరమార్థసాధ నోపాయకర్మమడంగు నిల్లుకొళ్ళునుఁగూడ గుల్లయగును, అందిపొందినవార లందఱుతేలికబట్టి బల్గెగ్గిలు గొట్టుచుండు

తవనిలోపల జారత్వమరయహాని

యెంచిచూచిన బురు ఘనికేది లేదు భూ.

నీ. పిశ్యమాశ్వులకు మః ప్రీతిగామెంగును గురువులపైభ
క్తింగుదుమహాలిపి పెద్దలగనిచాల వేమపూరింపుచు దీను
లఁబోషించితెఱవెటింగి, బంధువిధేయుఁడై బహుశనమిత్రు
ఁడై సాధుసజ్జనకోష్ఠి నలుపుచూడి, పరకాంతలనుచూర్చ
భావంబుఁగాఁజూచి సంశతధర్మప్రసాదుండగుచు

మెలంగుచున్నట్టి వాఁడెపోదలవ భవద

ఖండ కారుణ్యమునకుఁ బాతుఁగిండుసుమ్ము

భూరిమనునాన కోరింకపురనివాస

మదనగోపాల రాధికా హృదయలోల.

శ్రీ

—ఆంధ్రభాషావిలాసిని—

—:0:—

ఇదియొక తెలుగు మానవత్రిక,

పత్రికాధిపతి, కావ్యనిధి,

శ్రీ చెలికానిలచ్చారావుగారు

ఇందు సుప్రసిద్ధకవులు రచించిన పద్యకావ్యములు,
గద్యకావ్యములు, నాటకములు, శతకములు, పూర్వకవుల
యముదితగ్రంథములగు పురాణవృద్ధులు ప్రకటింపఁబడు
చుండును.

సంవత్సరమునకు చందా 2—0—0 లు మాత్రమే.

—

వలయువారు, కార్యదర్శి,

ఆంధ్రభాషావిలాసిని కార్యస్థానము,

చిత్రాడ,

పితాపురంపేట్లు, గోదావరిజిల్లా.

శుభ మస్తు.

శ్రీ వేంకటాచలనిలయశతకము.

రమణీ హృదయాబ్జ వి
హారా పరమేష్ఠి శేంకరాఖండల బృం
దారక వినుతాచారా
హార యశస్సార వేంకటాచల నిలయా.

శారద బుద్ధివిశారద
పారద పరిశుభ్రవర్ణ బలసిమదీయో
దార వచనరచనా సువి
హాగిణియాగాత వేంకటాచల నిలయా. 2

మృత్యుంజయు ప్రియతనయుడు
ప్రీత్యుము విఘ్నరాశి బలముడిపి నదా
కృత్యాద్యంతము లరయుత
మత్స్యైమ లీల వేంకటాచల నిలయా. 3

ఈశుడు సంతతవినత ది
గీశుడు నరసిద్ధసాధ్యగీర్వాణ కృపా
వేశుడు పరమేశుడు న
న్నాశుగతిం బోచు వేం. 4

పని మేష్టి పరమదయతో

చిరజీవమొసంగి రక్షనేయుతమని యా

దరమున వినుతించెదఁ గర

మరుదా వాఙ్మయతి వేం.

5

నిను నమ్మికొలుచు జనముల

కనుపమ చిరప్రాభుదాయి యా నత్పదవిన్

గొనకొని దయచేసెదవని

యనుగదనిగమములు వేం.

6

అనుదినము వేడుచుంటిని

విను మొండొకదైవ మొందువెదకిన తేదం

టిని వింటిని వినలేదని

యనుమంటిని బలుకు వేం.

7

కారాదా మముఁగనుగొని

పోరాదా భక్తనమితిఁ బోవుట కభయం

బీరాదా కృప లేదా

యారా కానిమ్ము వేం.

8

కరినరసి బోచితనియెడి

గురుతరమగు నీదుక్తి ర్తి కోయని పొగడన్

దురితముల నడఁచి కృప న

న్నరయఁగ రక్షింపు వేం.

9

ఘనుడవనుచు నిను వేడిన

తినుచు దయామృతనువృష్టి వెల్లివిరియఁ జే

సినగాక ఘనత గలదా

యనుపమగుణజాల వేం.

10

నిరిగలిగిన దనవారలఁ

గరసురసి యనుగ్రహింపగావలె గాకీ

తెరగున నుపేక్షి తగునా

యరుదాయె నిదేమి వేం.

11

కుధరం బెత్తుటకంటెను

బృఘుగతి శిలదన్నుకంటె పృథ్వి స్థితి

లధరించుటకంటెను భర

మధిక మె కృపగనుట వేం.

12

వెన్నుడవు నీవు నిజమని

యన్నానేకాని గొల్లయతివల నిండ్ల

నెప్పలు ముచ్చిల్లితని ని

న్నన్నానా నేను వేం.

13

వాదించెదఁ గృపగనుమని

మోదించెద నీచరిత్రములువిన డయసం

పాదించెద నుతుల సదా

హ్లాదాహతభేద వేం.

15

పరిభవమున ద్రావది ని

న్నరుదుగ నెడఁదలఁప నక్షయంబరములు చే

కురె గురువరుసభగల తన

యరులాశ్చర్యపడ వేం.

16

భరపడియెడి దానసము

ద్ధరణము నీబిరుదెయకారు దార్కాణం బా

కరిబోచుటె నిర్దయ నీ

కరయఁగ మునులేదు వేం.

1

వినుతచరిత్రుడవే యని

యనుదినము నుతింతుగాని యాభీరవధూ

జనపససహరివని ని

న్ననలనా నేను వేం.

17

నీకై వ్రతోపవాసము

లేకాంతఃకరణవృత్తి నేజేసితి నీ

రాక వదిలొరుచును సుగు

ణాకర కరుణింపు వేం.

18

పాకరిపువినుత శ్రితజన

లోకాంచిత పాజాత లోకేశ దయా

లోక వినుతింతు నిను సుగు

ణాకర దయజూడు వేక.

19

ధరణిపులవేడ నత్యా

దగమున బెర్బై పతములఁ దలంచి నుతివ

స్థరుణదలిర్పఁగఁ ద్వరలో

నరయుము నీవాడ వేం.

20

పరమోపకారివని నీ

చరితలు ప్రకటించుగాని చమ్యున వినుమా

గురుతునను దయను బోచుట

హరిహయనుతచరణ వేం.

21

ఏతన్మాత్రుడవా పృ

ఖ్యాతిం జగములను గావఁగా వెలసితివో

శీతోష్ణకరవిలాసన

ఋతురత యికేల వేం.

22

పలుదెఱఁగులనిను బిలిచితి

దలఁచితి నెమ్మదిని హృదయతామరసమునన్
నిలిపితిని కేమిజేసెద

నలఘుగుణాభిణ వేం.

23

భారము నీయదియని నే

సారమతి న్నుతులొనర్తుఁ జయ్యనదయతో
క్షీరముననొ నీరముననొ

యారసినను ముంపు వేం.

24

భారమశక కోధారుణ

ధారాదృక్సమితివెలయఁ దతమదిపు నం.

హాఠాఁచార నూనవి

హరివి గావయ్య వేం.

25

భండనమున దర్శికర

కాండము రవిసుతాఁడు నేయఁగాఁ దచ్చరమా

ఖండలసుతు దునుహమి నీ

యండయె కాదయ్య వేం.

26

పాండురవర్ణుఁడు సుమకో

దండవిపక్షుఁడు దిశావితతివసనుఁడు బ్ర

హాఠ్ఠోదరుఁ డీశుఁడు నీ

యండయె మదిఁగోరు వేం.

27

సకలాశాధిప విలస

నక్రకుటాంచత్పద్మరాగ మాణిక్యవిభా

ప్రకటికృత పదయుగళా

అకలంకా వరద వేం.

28

నీకభ్యాస గుణంబు ల

నేకంబులు నేమితింప నేర్తుని త్రివళా

నీకంబు జాలదనంగ వి

భాకర శశిసేన్ర వేం.

29

పూతన విషవక్షోడము

పోతమవని నీకు గుడువఁబూనిన ననువు

ల్యాతిఁగొని యీవె యెగ్గన

కాతతి మోక్షంబు వేం.

30

గొల్లఁడనంగ నెగడిననడి

తల్లినిగనుగప్పి పరుల దధినవనీతం

బెల్లెడలఁ గొంటివనియెడి

యల్లరి పోదయ్య వేం.

31

మృదువచనంబులఁ గర్కశు

హృదయముపేళలత నొందునేయాదిధుతి

పదమెఱిగి నీవెదయఁగను

మదయత వే విడువు వేం.

32

ఒప్పరయఁగ నాదిని నీ

వప్పులఁ బడియుంటఁజెలిసె నాశ్రితులిక ని

న్గప్పుకొన నేమియనఁగద

వప్పా కరుణించి వేం.

33

వరగోపరన మెత్తుట

నెరుంగమె పాలకునుతాల నెత్తుటయె పురం

వరుఁగెల్చి యాదపుల మే

లరయుటకై కాదు వేం.

34

గురినిలిపి నీపదాబ్జము

లిరవుగఁబూజించువారి కిహమునధనగో

తురగేభ దానదాసిక

లరుదా పరమొదపు వేం.

35

కరుణారసధారను నా

దురితాగ్నులనడచి ప్రేమతోఁబోవు సు

స్థిరముగ నీవాడను సు

మృరికాననదహన వేం.

36

ఆరయ గామోర్వర నీ

తారుణ్యకటాక్షవృష్టి గలిగినయెడ ము

క్కాపుఫలించుట యరుదా

యారసి దయఁజూడు వేం.

37

దినకరునిచేత దుహినము

ధనమున దారిద్ర్యవితతి తరలినయటు నీ

వినుతకథాశ్రవణముచే

ననయం బఘమడఁగు వేం.

38

దయగల దేవుడవని నే

భయభక్తులఁబిలుతు చక్కప్రాణి యనుచు

న్నయమార్గమానె పలుకమి

యయయో వింతాయె వేం

39

పలుగాకిని కఠినుడ ని

శ్చలచిత్తుడగాను భక్తిజాడలెఱుంగ ద

ప్రలువట్టక దయతోఁగను

మలఘగుణాభరణ వేం.

40

నీకభ్యాణ గుణంబుల

నేకంబులు నేనుతింప నేర్తునె త్రిదశా

నీకంబు జూదవంగ వి

భాకర శశిసేన్ర వేం.

29

పూతన విషవక్షోడము

పోతమవని నీకు గుడువఁబూనిన నసువు

ల్యాకఁగొని యీవె యెగ్గన

కాతల మోక్షంబు వేం.

30

గొల్లడవంగ నెగడిననడి

తల్లినిగనుగప్పి పరుల దధినవసీతం

బెల్లడలఁ గొంటివనియెడి

యల్లరి పోదయ్య వేం.

31

మృదువచనంబులఁ గర్కశు

హృదయమువేశలత నొందునేయాదిధుతీ

పదమెఱిగి నీవెదయంగను

మదయత వే విడువు వేం.

32

ఒప్పరయంగ నాదినీ నీ

వప్పులఁ బడియుంటదెలిసె నాశ్రితులిక ని

గ్గప్పుకొన నేమియంగద

వప్పా కరఁగించి వేం.

33

వరగోపర్థన మెత్తుట

నెరుంగమె పాలకునుతాల నెత్తుటయె పురం

వరుగెల్చి యాదవుల మే

లరయుటకై కాదు వేం.

34

గురినిలిపి నీపదాబ్జము

లిరవుగఁబూజించువారి కిహమునధనగో

తురగేభ దానదాసిక

లరుదా పరమొదపు వేం.

35

కరుణారసధారను నా

దురితాగ్నులనడచి ప్రేమతోఁబోవు సు

స్థిరముగ నీవాడను సు

మృరికాననదహన వేం.

36

అరయ గామోర్వర నీ

తారుణ్యకటాక్షవృష్టి గలిగినయెడ ము

క్కాచుఫలించుట యరుదా

యారసి దయఁజూడు వేం.

37

దినకరునిచేత దుహినము

ధనమున దారిద్ర్యవితతి తరలినయటు నీ

వినుతకథాశ్రవణముచే

ననయం బఘమడఁగు వేం.

38

దయగల దేవుడవని నే

భయభక్తులఁబిలుతు చక్కసాణి యనుచు

న్నయమూర్తమానె పలుకమి

యయయో వింతాయె వేం

39

పలుగాకిని కఠినుడ ని

శ్చలచిత్తుడగాను భక్తిజాడలెఱుంగ ద

ప్సలువట్టక దయతోఁగను

మలఘగుణాభరణ వేం.

40

భయమైనను నీపాద

ద్యయ మెదగిలించి కేశవాయని నుడువన్

జనుమగు నెల్లరకును హరి

హయ వినుతచరిత్ర వేం.

14

చందనమల దినకుబ్జకు

సుందరతర గూఢమొసంగి సూనాస్తు క్రియన్

బొందుగఁ దేల్పుతివని ని

న్నందురు బుధజనులు వేం.

42

ముఠమగఁ గాలయవను ముచి

కుందునిచే బాలియఁజేసి కోరినపదవిన్

బొందించి మించితని ని

న్నందురు కోవిదులు వేం.

43

అంబుజములు రవిహిమకర

బింబము నుత్పలచయంబు బీదజనము వి

త్తంబుంబలె నినునేని

త్యంబును గోరెదను వేం.

44

భవ్యుడవు యోగిజనతా

సేవ్యుడవు విరించి చంద్రశేఖర ముఖసం

భావ్యుడవు దివ్యుడవు నిజ

మవ్యయుడవు నీవు వేం

45

కలలోన నిన్ను నెఱుంగని

మలినాత్మకుఁడా పదనురమాధప యనుచున్

దలఁచిన గుణమెన్నకనీ

పలరుచి రక్షింతు వేం.

46

పలికించు వాడవీనే

పలికెడువాడవునునీవె పరమాత్మభవ

ద్విలసన గుణములు నుడివెద

నలరుచు దయజూడు వేం.

47

సులభుడవును దుష్టభుడవు

తెలిసినయెడల దెలియకున్నది విజలకై నం

బలిభంజన కరిరంజన

యలఘు గుణాభరణ వేం.

48

రమ్మంటినో తెమ్మంటినో

సమ్మతిభవరోగ ముడుపజాలెద వభయం

బిమ్మంటి నీకిదియసా

ధ్యమ్మా కాదంటి వేం.

49

ఘనపాంచదశ్యమును నీ

వనువుగధరియించి వైరియడరులడలెగా

మునుకొని మొరయింపుముని

న్ననుదినము నుతింతు వేం.

50

బంధురకో పాన్వితరిపు

బృందభూభ్రమణ వల్లకీగ్రీష్మంశా

నందకము నందిమదిపు

లందఱు మ్రిందింపు వేం.

51

త్వరను సుదర్శననామక

పరిపంథికూర దానవప్రాణనదా

చరఫణిచక్రమునొని రిపు

హరణము గావింపు వేం.

52

కామాద్వైతైరి పట్కము

పైమించుచు నున్నదిపుడు వడనదుపుమునీ
కామోదకీ గదాహతి

నామోదముతోడ వేం.

53

నీకొస్తుభ రత్నంబును

వైకుంఠుని హృదయనాసి వైయనురాగ
శ్రీకింగుదురైతివని సుగు

గాకర వినుతింతు వేం.

54

కరిరాజ వరదవిష్ణూ

గరుడధ్వజచక్ర పాణికంఠవిరోధీ

మురవారకేశవ మాధవ

హరికృష్ణ ముకుంద వేం.

55

అజగరదానవ వధనగు

నిజతేజోమహిమ జూచినిను నరుడనగా

వ్రజజనములో లీడలఁచిరి

యజుడవనుచు గృష్ణ వేం.

56

స్ఫురదు తావకపాదాం

బురుహద్వయ మెదనునిలిపి పూజించితివే

మరుమానసి కముగాఁబుర

హరవిమత చతిత్ర వేం.

57

వరదుడవని నశ్చక్తిని

గరిమొగలిడ మకరిశిరము ఖండించిభవ

త్కరుణను నిరువుర ముచుట

యరుదాయె గదయ్య వేం.

61

సోమకుండు సకలవేద

స్తోమముహరియించి జలధిజొచ్చినవానిన్
వే మడియించితి మీనను
వై మహిమ సెలంగ వేం.

59

మరలును దనుజులుజలనిధి

దరువంగ మందరముగుండు తరికూర్మమవై
భర మూనిసురలఁ బోచితి
వరి దానపులడంగ వేం.

60

కనకాక్షుండు నినువెదకెద

ననుకొని వసుమతినిజుట్ట నాతనిగిట్టివై
కినుక నడచితాల్చితివే
మనఁగల కుతలంబు వేం.

61

డింధకుఁ బ్రహ్లాదుని శ్రమ

దంభి హిరణ్యకశిపుడను దైత్యునడఁపఁగా
స్తంభమున దోచునరహరి
యం భోజదళాక్ష వేం.

62

కురుచవగుచు బలినిద్రపద

ధరణీదానంబుగోరి దానవ సంప
ధరణము జేయుచు మించితి
వరయంద్రివిక్రమత వేం.

63

ఇరువదియొక పరి భూపుల

నరుకుచు శ్రీవరశుకామ నామమున ధరా
మరుల కివసి యొనఁగతివౌ
వారివన్న దళాక్ష వేం.

64

హరువిష్ణువిరచి భూమిజ

పరిణాదుమై పంక్తిగళుని బరిమార్చిన పాం.

డూర కీర్తి విశ్రీరామా

హరవర్ణితనామ వేం.

65.

బలియుఁడు బలరాముఁడు నా

మెలసినుధాశన విరోధవిదశనమున భా

సిలి రేవతివరియించిన

హలధర గోత్రధర వేం.

66.

పురదానవ హరణార్థము

గిరిశునకు న్నోడుపడుట కీర్తిదమని ఖే

చరులు మొరవెట్టబాధత

నరయ వహించితివి వేం.

67.

ఖలులధికుల గుచునచలా

వలయమువెన నాకృమింప వారినడఁపఁగా

నిలకల్కివికాఁబోయెద

వలఘుమతిన్వరద వేం.

68.

ధరణిజనియించి కంసా

వ్యరులనుహరియించి మించియాభీర శ్రీ

ల రతులఁ దేల్చినకృష్ణా

హరపంకజనాథ వేం.

69.

దయోవిల సత్కొస్తుభ

వయోశకటాఖ్య దైత్యవారణ నవహ.

ర్యయోత్పితశ ప్రముఖా

ధ్యయో రిపుశిష్య వేం.

70.

ధీరాముని జనహృదయ వి

హారావిధి రుద్ర)నందితాఖిల సుగుణో

దారా రాత్రించర సం

హారా సువిచార వేం.

71

శ్రీదాపురు హూతార్చిత

పాదావతభక్తలోక బంధుర కలుష.

చ్చేదానిఖిల త్రిదశా

హ్లాదాహతభేద వేం.

72

ఈశారాత్రించరగళ

నాశాపాషిత గజేంద్ర) నవ్యాంబుదసం.

కాశాగుణపూరిత సక

లాశాలక్ష్మీశ వేం.

73

సీతాతయః నేతా

వాతాశనవిధి శివాభివందితగుణ సం.

ఘాతా శుచికిర్తి ప)

ఖ్యాతానిర్ణేత వేం.

74

రంగాకల్పిత తాత్పర్యము

రంగాసత్యాం తరంగరాజత్కరుణా

పాంగా నత సురపతి స

ర్వాంగా రిపుభంగ వేం.

75,

మాయలను మానిదయశో.

జేయంగల పనులన్లు జేయుము నేమం.

గాయికిఁ దెల్పిననీపై

నాయమకోపించు వేం.

76

పెద్దవనివేడఁగను నా

వద్దకుర్తావైతి రోటనినువడిఁగట్ట

స్మద్దులను జేరిగొదిలి

పద్ధర నీగుఱము వేం.

77

నీవేనేవుడ వనుచును

నీవేరక్షుఁడవనుచు నిక్కంబనుచు

న్నేవింటినిన్ను వినుతున

యావల మరిగలరె వేం

78

అమలిన పదపంకేజ

భ్రమరీకృతయోగి వరవిరాజిత చిత్తా

సముచిత కరుణోదాత్తా

యమితగుణాయత్త వేం.

79

వశదీగ్విలాసినిశ్రుతి

విశదీకృతనైజ కీర్తివిశ్రుతవల్లీ

కిసలామాంబుడ భసలా

యసదృశ భృత్యచల వేం.

80

నేనునిను సమీభక్తిని

దై నందినపూజ సలిపితడబడిక . . యని

త్యానిశరీరాణి' యనుచు

భ్యానింతును గావు వేం.

81

తిన లేదా బలుసాకని

నిను నేనన నిజముబల్కు నిష్ఠురమనుచున్

వినినాయెడ దోసము లే

దని కనికరముంచు వేం.

82

వలపున గోపాంగనలను

బలుమరు మరుకేళిచేల్చి వలసిననాతిన్

జలమూనిముక్కుఁ గోయుట

యలవాటా ! నీకు వేం.

83

కలవనిసకలా గమములు

తెలుపునుఘోషించి నిజముతేటపడఁగ నీ

యద్దుగై నఁ గనులఁజూడక

యలవగు నానమ్మ వేం.

84

వగవాని సోదరున కీ

వగణితసామ్రాజ్య మిచ్చితనుచును నినునే

మొగమోటము పెట్టెదనని

యగపడ వెలుగోదు వేం.

85

దీనార్థి కల్పభూజా

భానుసవాసైక్రతేజ భవవినిముఖ స

మూర్తినగుగుణ సమాజా

యానత సురరాజ వేం.

86

కారుణ్యమూని వాంఛిత

మే రీతినొనంగినతము నేలెదవొ సదా

చారా కౌస్తుభవిలస

ద్ధారా సగధీర వేం.

87

కరుణానముద్రితంబు నీ

చుణములను గొలుచు భక్తజనముల కోర్కెల్

ల్యెరల్ జేతుటయదా

యరుదా నానుడువు వేం.

88

నిర్మల చిత్తుండై యే

కర్మంబులనేని నరుడుకంజాక్ష నిను

స్మర్త్రంబు లేకతలఁచిన

నర్మిలీ రక్షింతు వేం.

89

కుక్షిస్థనకల భవనా

పక్షిప్రభుగమన దనుజవన్యవిదహనా

చక్షుఃశ్రుతేశ శయనా

అక్షివిశిత నలిన వేం.

90

భరమేమి గరుడొకరుఁడు

కరువలిసుతుఁ డొకఁడు గలుగఁగావిచ్చేయన్

సరిరమ్ము తెలిసెసంగతి

యరమర లికమాను వేం.

91

మటుమాయ సేయునీపద

తటినీజీవనము నిఖిలదా సాధుములన్

యెటుసేయ లేవునీవిక

నటమటఁ బెట్టకుము వేం.

92

దుష్టుల శిక్షించెదవని

శిష్టుల రక్షింతుననుచుఁ జెప్పగనేలా

స్పష్టముగ మోసెనిగమము

లప్తదిశాంతిముల వేం.

93

రావాయీనా భక్తుల

సేవలుగొనిమేము మున్నుఁజేసిన సుకృతి

దేవరకు బుద్ధరూపము

హావలసెను గాక వేం.

94

జురితతమో భాస్కరుడవు

శరణాగత వత్సలుడవు శాశ్వతుడవు నీ

కొఱకు వినుతింపవలదా

హరికరుణాల హరి వేం.

95

వగ లేదు నీకునాయెడ

తగవునుడప్పవు సభక్తి తాత్పర్యముతో

మిగులనినుఁ జూడవేడిన

నగపడ వేమయ్య వేం.

96

సంకల్ప మాలిమున నీ

పంకజ గర్భాండవితతిప్రభవించుఁగదా

కింకరుని బోచుచో నీ

కంకిలి యేమయ్య వేం.

97

దుగ్ధాశ్రిత శయన వనద

స్నిగ్ధమహత్తర శరీరసిత నలినాక్షా

దగ్ధాఖిల కిల్బిష స

మృగైర్యహిమాద్రి వేం.

98

గర్భస్థాబ్జ భవాండా

నిర్భాగ్యా సురనిశ్చిత నీమాతాండా

నిర్భిన్నకలుష ప్రహ్లా

దార్భ కపరితోష వేం.

99

పెద్దనిను సమ్మనారి వి

పద్దశ యెప్పడునుజేరఁ బాల్పదమినిదా

సద్దణి బోవుచటగద

యద్దిర నీమహిమ వేం.

100

అము ద్రి తాంధ్ర గ్రంథ సర్వస్వము. —

చెలికాని లచ్చారావుగారు,

(సంపాదకులు.)

జాహ్నవీమాహాత్మ్యము (ఏనుగు లక్ష్మణకవి)	0-10-0
నీమంతినీకళ్యాణము (పెనుమళ్ళ సోమన్నకవి)	0-10-0
విజయనందనవిలాసము (మంగళగిరి ఆనందకవి)	0-10-0
వాల్మీకిచరిత్రము (రఘునాథ భూపాలుడు)	0- 8-0
రంగనాథరామాయణము (కాచభూపతి, విత్తలరాజు)	1-0-0
శ్రీరంగమాహాత్మ్యము (కట్టా సరదరాజేంద్రకవి)	0-12-0
సారంగధరచరిత్రము (కూచిమంచి తిమ్మకవి)	0- 8-0
మదనగోపాలశతకము.	0- 2-0
మహిభూమనోహరశతకము.	0- 2-0
. వేంకటాచలనిలయశతకము.	0- 1-0
. సమశ్చేనాయశతకము.	0- 1-0
. చిత్రాక్షవేంకటేశ్వరశతకము (సంస్కృతము)	0- 2-0

వలయువారు, కార్యదర్శి:—

అముద్రితాంధ్ర గ్రంథ సర్వస్వము,

చిత్రాక్ష; పితాపురంబోధ్య, గోదాపరిశిల్పా.

ఆంధ్ర ప్రదేశ్ రాష్ట్ర ప్రభుత్వం

చరిత్రానిధి కాలాపరమము,

(నామకరణము.)

బాహ్య పరిమేషనాద్యము (వస్తువుల అమ్మకము)	0-10-0
సీమంతనోత్సవము (పానములను పోయించుట)	0-10-0
విశేషమునందనము (మరిగిన వారి అంత్యము)	0-10-0
కాలాపరమము (రథమునాథ భూషణము)	0-8-0
మరిగిన వారి కాలాపరమము (కాలాపరమము, విశేషము)	1-0-0
వీధిదండమునాద్యము (విశేషమునందనము)	0-12-0
మరిగిన వారి చరిత్రము (చరిత్రమునందనము)	0-8-0
మరిగిన వారి చరిత్రము.	0-2-0
మరిగిన వారి చరిత్రము.	0-2-0
మరిగిన వారి చరిత్రము.	0-1-0
మరిగిన వారి చరిత్రము.	0-1-0
మరిగిన వారి చరిత్రము.	0-1-0
మరిగిన వారి చరిత్రము.	0-2-0

మరిగిన వారి చరిత్రము.

ఆంధ్ర ప్రదేశ్ రాష్ట్ర ప్రభుత్వం
చరిత్రానిధి కాలాపరమము, నామకరణము

— శ్రీ రామ విలాస గ్రంథ మాలిక —
న వ ల లు.

1. పరిభాషము.	...	60—12—
2. విన్నోదిని (పరిభాష)	...	0—2—
3. విన్నోదిని (రాజవభా)	...	0—12—
4. పేర్లులత.	...	0—8—
5. పురుషవేది.	...	0—8—
6. మయసభ.	...	0—10—
7. అపూర్వపరితథ.	...	0—10—
8. కాంచనమాల.	...	0—3—
9. రోహిణి.	...	0—2—
10. రత్నపురి.	...	0—2—
11. మాయ.	...	0—6—
12. చాందసుల్లాస.	...	0—10—
13. పాణిగ్రహణము.	...	0—1—
14. సహృదయ.	...	0—4—
15. చిరరంగరావు	...	0—6—
16. హామకదరితిము	...	0—8—

ఇతరగ్రంథములు.

17. బదిరీతులు.	...	0—4—
18. శ్రీనితిపద్యరత్నావళి	...	0—4—
19. రాయలరాజనీతి.	...	0—4—
20. విహాపామహాసంగ్రామము	...	0—2—
21. కురంగము.	...	0—1—
22. గోపా.	...	0—8—
23. మల్లెమొగ్గ	...	0—1—
24. వోమగులకర వ్యము.	...	0—2—
25. ఆంధ్రపరిశోధక మహామండలిదరితి యి	...	0—8—
ముదితాముదితగ్రంథములపట్టిక.		0—8—

వలయువారు, మానేజరు;— శ్రీ రామ విలాస పెన్, చిత్రాడ, పితాపురంపొట్టు, గోదావరిజి

